Ἀριθ. 605 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΒ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32. 2 Αὐγούστου 1887

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὑπολείπεται νῦν νὰ εἴπωμέν τινα περὶ τοῦ σχήματος τῶν τάφων τῆς ἐποχῆς ταύτης, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, καθὼς καὶ περὶ τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ἐν αὐτοῖς. Δύο εἰδῶν εἶναι οἱ τάφοι οὗτοι, λάρνακες δηλαδὴ ἢ λάκκοι ἁπλοῖ. Ἐνταῦθα ἐν Ἀττικῇ φαίνεται, ὅτι οἱ ἁπλοῖ λάκκοι εἶναι συνηθέστεροι τῶν λαρνάκων κατὰ τὸν πέμπτον καὶ τέταρτον πρὸ Χρ. αἰῶνα, ἀπὸ τῶν μακεδονικῶν ὅμως χρόνων ἀρχίζουν νὰ πλειονοψηφῶσιν αἱ λάρνακες· εἰς ἄλλα μέρη πάλιν οἱ ἁπλοῖ λάκκοι εἶναι ἐξ ἀρχῆς σπανιώτεροι τῶν λαρνάκων. Αἱ τελευταῖαι αὗται εἶναι τετράπλευροι, ἔχουσι μῆκος ὀλίγον μεγαλείτερον τοῦ ἐν αὐτοῖς νεκροῦ καὶ πλάτος ἀνάλογον· εἶναι πώριναι, μαρμάριναι ἢ πήλιναι· ἐνίοτε ἀποτελοῦνται ἐκ πλειόνων λίθων, δὲν εἶναι δηλαδὴ μονοκόμματοι. Τὸ κάλυμμα ἐπίσης ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ἢ δύο πλακῶν. Ὁ νεκρὸς πολλάκις δὲν κατετίθετο ἀμέσως ἐν τῇ λάρνακι, ἀλλ' ἐν ξυλίνῳ φερέτρῳ καὶ τοῦτο ἐν τῇ λάρνακι. Τάφοι μεταγενέστεροι — ῥωμαϊκοὶ — δὲν ἔχουσι λάρνακας, αἱ πλευραὶ των ὅμως εἶναι κτισταὶ διὰ λίθων μικρῶν. Ἐν τοιούτου εἴδους τάφοις ἔθαπτον· ὀσάκις ὅμως ὁ νεκρὸς ἀπέθνησκεν ἐν τῇ ξένῃ καὶ μόνον τὰ ὀστᾶ του ἤρχοντο εἰς τὴν πατρίδα ἐν ἀγγείῳ πηλίνῳ ἢ χαλκῷ, τότε πρὸ πάντων φαίνεται κατεσκευάζον θήκας λιθίνας ἐχούσας σχῆμα μεγάλου ἰγδίου καὶ ἐν αὐτοῖς κατέθετον τὸ περιέχον τὰ ὀστᾶ καὶ τὴν τέφραν ἀγγεῖον· ἔπειτα ἐσκέπαζον τὴν θήκην διὰ μεγάλης πλακός.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ τάφου δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή· οἱ Ἕλληνες καὶ ἐν τούτῳ, ὅπως ἐν γένει εἰς πάντα τὰ τῆς θρησκείας των δὲν ἐγνώριζον δόγματα· ἕκαστος ἔθαπτεν ὅπως ἤθελεν· ἡ διεύθυνσις τοῦ τάφου ἐξηρτᾶτο ὀλίγον καὶ ἐκ τοῦ τόπου, ὃν εἶχέ τις εἰς διάθεσίν του· ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ὁπωσδήποτε κατεσκευάζετο ὁ τάφος, πάλιν ἡ ἐν αὐτῷ θέσις τοῦ νεκροῦ δὲν ἦτο ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένη. Ἔτυχέ ποτε ν' ἀνοίξω ἐγὼ τάφον, ἐν ᾧ εὗρον δύο σκελετούς· ἐκ τούτων ὁ εἷς εἶχε τὴν κεφαλήν του ἐκεῖ ὅπου ὁ ἕτερος εἶχε τοὺς πόδας του. Ἀλλὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα εἶναι σπάνια, καθ' ὅσον σπάνιοι εἶναι καὶ οἱ τάφοι τοῦ εἴδους τούτου, οἱ περιέχοντες πλείονας τοῦ ἑνὸς νεκροῦ. Εἰς ἣν δὲ περίπτωσιν ἀνέφερα, φαίνεται ὅτι ὁ ἕτερος τῶν νεκρῶν ἐτάφη πολὺ ὑστερώτερον τοῦ ἄλλου. Ἐν γένει ὅμως μὲ ὅλην τὴν ἐν τούτοις ἐλευθερίαν τὰ πλεῖστα παραδείγματα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι πρὸ πάντων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σόλωνος μέχρι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου προετιμᾶτο ἡ ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς διεύθυνσις τοῦ τάφου καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ θέσις τοῦ νεκροῦ ἦτο ἀκριβῶς ἀντίθετος τῇ παρ' ἡμῖν σήμερον συνήθει· ἡ κεφαλὴ δηλαδὴ τοῦ νεκροῦ ἦτο εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ τάφου καὶ ἔβλεπεν οὕτω πρὸς δυσμάς. Καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ τοῦ Σόλωνος βεβαιοῖ τοῦτο περὶ τῶν Ἀθηναίων, ἕτερος δὲ Μεγαρεὺς συγγραφεὺς παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ ἰσχυρίζεται τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῶν συμπολιτῶν του. Καὶ πράγματι ἡ θέσις αὕτη φαίνεται νὰ ἔχῃ λόγον τινά· ὅπως δηλαδὴ παρ' ἡμῖν σήμερον συγχέεται ἀνατολὴ ἡλίου καὶ ἀνατολὴ νέας ζωῆς, οὕτω παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ δύσις τοῦ ἡλίου συνεχέετο πρὸς τὴν δύσιν τοῦ βίου· ἐκεῖ ὅπου δύει ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ αἰώνιον σκότος, ὁ θάνατος· τὸν Ἅδην ἐφαντάζοντο εὑρισκόμενον ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν γῆν, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον αὐτῆς. Δὲν εἶναι λοιπὸν διόλου παράξενον, ὅτι οἱ νεκροὶ κατετίθεντο ἐν τῷ τάφῳ τὸ πρόσωπον ἔχοντες ἐστραμμένον πρὸς δυσμὰς ἤτοι πρὸς τὸν ὅρον τῆς ὁδοιπορίας, καθὼς ἡμεῖς στρέφομεν τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνατολὰς ἐκεῖθεν ἀναμένοντες τὸ θεῖον φῶς.

Συμφώνως πρὸς τὴν ὅλην μεταβολήν, ἣν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἀκμῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ὑπέστησαν τὰ ἤθη καὶ αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων, μετεβλήθη καὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν σὺν τῷ νεκρῷ ἐν τῷ τάφῳ κατατιθεμένων ἀντικειμένων. Εἴδομεν, ὅτι εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ὅτε ἐπεκράτουν ἀκόμη ἐντελῶς παιδικαὶ ἰδέαι περὶ θανάτου καὶ μελλούσης ζωῆς, ὁ νεκρὸς ἐλάμβανε μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν ὅ,τι καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ τῷ ἦν ἀναγκαῖον· ὅπλα, σκεύη καθημερινῆς

χρήσεως, πολύτιμα μέταλλα, ἵππους, κύνας, ἐνίοτε μάλιστα ἀκόμη καὶ γυναῖκας καὶ ὑπηρέτας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως, ἣν τελευταίαν περιγράφομεν, σχεδὸν οὐδὲν τούτων εὑρίσκομεν· αὐτὰ τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα πλὴν τοῦ πρακτικοῦ προορισμοῦ των ἀποτελοῦσι καὶ τὸν στολισμὸν τοῦ ἀνδρός, εἶναι σπανιώτατα — ἂν εὑρίσκωνται ἐν γένει ποτέ — ἐν ἑλληνικοῖς τάφοις. Μένουσι λοιπὸν τὰ ἀγγεῖα καί τινα μικρὰ κοσμήματα ἢ παίγνια· θὰ ὁμιλήσωμεν δὲ πρῶτον περὶ τῶν ἀγγείων, διότι ταῦτα εἶναι τὰ πολυπληθέστατα.

Χαρακτηριστικὸν διὰ τὰ ἑλληνικὰ ἤθη εἶναι, ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ πέμπτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν διὰ τοὺς τάφους προωρισμένων ἀγγείων μεγίστη μονοτονία. Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἔκαμνον χρῆσιν τοῦ ἐλαίου μεγάλην διὰ ν' ἀλείφωσι τὸ σῶμά των μετὰ τὸ λουτρὸν ἢ εἰς τὰ γυμνάσια, εἶχον δὲ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀγγεῖα μικρά, τὰ ὁποῖα ὠνόμαζον ληκύθους, χαρακτηριζόμενα διὰ τοῦ στομίου των ὄντος οὕτω κατεσκευασμένου, ὥστε ἐν ᾧ δὲν ἐμποδίζει τὴν πλήρωσιν τοῦ ἀγγείου, δὲν ἐπιτρέπει ἔπειτα εἰς τὸ περιεχόμενον ἔλαιον νὰ ἐκρέῃ εἰμὴ κατὰ σταγόνας. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης καὶ πρότερον ἀκόμη εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἀρκετὰ μεγάλα, τὰ μετεχειρίζοντο δὲ τότε πολὺ διὰ τὰ μῦρα. Εἰς τὰς προθέσεις λοιπόν, τὰς ὁποίας περιεγράψαμεν ἀνωτέρω, ἔθετον περὶ τὸν νεκρὸν τοιαῦτα ἀγγεῖα περιέχοντα μῦρα, ὅπως ἐξουδετερῶσι τὴν ἀποφορὰν τοῦ πτώματος, καὶ ὕστερον τὰ ἔθαπτον μετ' αὐτοῦ. Τὸ ἔθιμον τοῦτο τόσον ταχέως κατέστη γενικόν, ὥστε περὶ τὰ μέσα περίπου τοῦ πέμπτου πρὸ Χρ. αἰῶνος ἤρχισαν νὰ κατασκευάζωνται ἐν Ἀθήναις αἱ λήκυθοι τῶν νεκρῶν ἤτοι αἱ προωρισμέναι διὰ τὰς προθέσεις καὶ τὰς ταφὰς μόνον. Αὗται εἶναι αἱ λευκαὶ λήκυθοι, αἵτινες συμφώνως πρὸς τὸν ἐφήμερον προορισμὸν των παρουσιάζουσι καὶ τέχνην ἐφήμερον. Εἶναι δηλαδὴ ἀγγεῖα ἐπιμήκη, κομψά, κατεσκευασμένα ἐξ οὗ καὶ τὰ ἄλλα πηλοῦ· ἡ ἐπιφάνειά των ὅμως εἶναι κεχρισμένη διὰ λεπτοῦ στρώματος λευκῆς γῆς καὶ ἐπὶ τοῦ χρίσματος τούτου εὑρίσκονται αἱ παραστάσεις, αἵτινες καὶ αὐταὶ πᾶσαι πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων ἔχουσι σχέσιν πρὸς τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τάφους. Διαφέρουσι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα πάντων τῶν λοιπῶν διὰ τὴν πολυχρωμίαν των· τὰ χρώματα, ἐρυθρόν, κίτρινον, κυανοῦν, πράσινον, τεφρὸν ἐξαλείφονται εὐκόλως διὰ προστριβῆς, ὑγράνσεως τοῦ ἀγγείου ἢ καὶ ἁπλῶς ἕνεκα τῆς ἐπηρείας τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας. Δὲν ἠδύναντο λοιπὸν νὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς τὰς εἰκόνας τῶν διὰ τὸν κοινὸν βίον προωρισμένων ἀγγείων, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο πάντα εἶναι μονοχρώματα. Αἱ λευκαὶ λήκυθοι ὅμως κατασκευαζόμεναι μόνον διὰ τὰς προθέσεις δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔχωσι χρώματα στερεά, εἰς τὸν ἐφήμερον δὲ τοῦτον προορισμόν των χρεωστοῦμεν ἡμεῖς, ὅτι δυνάμεθα ἐξ αὐτῶν νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν περὶ τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς πολυχρωμίας τῶν ἀρχαίων ἀληθεστέραν ἴσως ἢ ἐκ τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Πομπηΐας. Αἱ λήκυθοι λοιπὸν ἐξεδίωξαν ἀπὸ τῶν τάφων τοῦ πέμπτου καὶ ἐν μέρει τοῦ τετάρτου αἰῶνος οὐχὶ μόνον πᾶν ἀγγεῖον οἰκιακῆς χρήσεως, ἀλλὰ πᾶν ἄλλο ἀγγεῖον ἐν γένει. Ἀπόδειξις, ὅτι τὰ ἐθεώρουν ἐντελῶς περιττά. Μόνον εἰς τοὺς γυναικείους τάφους εὑρίσκονται ἐνίοτε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πυξίδες, δηλαδὴ κουτία πήλινα κομψότατα γυναικείας χρήσεως. Ἀλλὰ εἶναι πρόδηλον, ὅτι καὶ αὐτὰ ἐδίδοντο ὡς ἀντικείμενα ἀγαπητὰ εἰς τὴν ἀποθανοῦσαν, ὡς ἀθύρματα ἢ ὡς θῆκαι κοσμημάτων (συχνὰ περιέχουν λευκὸν ψιμμύθιον), οὐχὶ δὲ ὡς πράγματα ἀναγκαῖα.

Αἱ τῶν λευκῶν ληκύθων παραστάσεις εἶναι καὶ αὐταὶ χαρακτηριστικαί· τὸ συνηθέστατον θέμα εἶναι ἡ στέψις τῆς ἐπιτυμβίου στήλης, ἣν βλέπει τις ἱσταμένην ἐν τῷ μέσῳ ἐπὶ βαθμίδων· ἐξ ἑνὸς προσέρχεται ἀνὴρ νέος ἢ γέρων, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν τάφον, καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος τῆς στήλης ἵσταται γυνὴ φέρουσα ἐν κανίστρῳ ταινίας, στεφάνους καὶ ληκύθους περιεχούσας μῦρα· ἄλλοτε παρίσταται καὶ αὐτὸς ὁ νεκρὸς καθήμενος ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς στήλης σύννους καὶ μελαγχολικὸς καὶ ἄλλοτε ἄλλως· διότι καὶ ἐν τούτοις ἡ ποικιλία εἶναι μεγάλη. Ὅπως λοιπὸν τὰ ἐπιτύμβια ἀνάγλυφα, οὕτω καὶ τὰ τῷ νεκρῷ διδόμενα ἀντικείμενα καὶ αἱ παραστάσεις τῶν λευκῶν ληκύθων εἶναι ἀφιερωμέναι εἰς τὴν ἀνάμνησιν· ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων παρίσταται ὁ νεκρὸς ἀναμιμνησκόμενος τῶν ἐπιγείων· ἐπὶ τῶν ληκύθων οἱ ζῶντες προσέρχονται εἰς τὸν τάφον, ἵν' ἀναμνησθῶσι τοῦ προσφιλοῦς ἀποιχομένου, καὶ τὰ πράγματα τὰ διδόμενα αὐτῷ εἰς τὸν τάφον εἶναι καὶ αὐτὰ ἀναμνήσεις. Ἦσαν δὲ τὰ πράγματα ταῦτα δύο εἰδῶν· τὰ μὲν ἀνῆκον καὶ ἦσαν ἀγαπητὰ εἰς τὸν νεκρόν, ἐν ὅσῳ ἔζη· ἄλλα ἔφερον τότε οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι καὶ τὰ προσέφερον ὡς δῶρα· πολλὰ ἐξ αὐτῶν τὰ ἔθραυον ἐπίτηδες καὶ τὰ ἔρριπτον μετὰ τοῦ χώματος εἰς τὸν τάφον, ὅπως καὶ ἡμεῖς εἴς τινας περιστάσεις συνειθίζομεν νὰ θραύωμεν ποτήρια. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται, ὅτι πολλὰ πράγματα δὲν εὑρίσκονται *ἐντὸς* τοῦ τάφου, ἀλλὰ *πέριξ* αὐτοῦ, εἴς τινα μάλιστα μέρη π. χ. τὴν Τάναγραν, τοῦτο εἶναι τὸ συνηθέστατον· καὶ ἀφοῦ δηλαδὴ ὁ νεκρὸς κατετίθετο εἰς τὸν τάφον καὶ ἐκαλύπτετο οὗτος, οἱ παριστάμενοι φίλοι ἔρριπτον ἀκόμη τὰ τελευταῖα δῶρά των περὶ τὴν λάρνακα.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἡ λευκὴ λήκυθος ἐκλείπει καὶ καταλαμβάνουσι τὴν θέσιν της ἄλλα ἀγγεῖα μικρὰ καὶ κομψά, ἀθύρματα μᾶλλον καὶ στολίσματα τῶν τραπεζῶν παρὰ σκεύη πραγματικά. Καὶ αὐτὰ εὑρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τοὺς τάφους τῶν γυναικῶν, διότι αὐταὶ κυρίως ἐνδιαφέρονται παντοῦ καὶ πάντοτε διὰ τὰ κομψοτεχνήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα δίδουν χάριν εἰς τὰς κατοικίας χωρὶς νὰ ἱκανοποιῶσι μηδεμίαν πραγματικὴν ἀνάγκην! Ἰδίως ὅμως ἀρχίζουν εἰς πολλὰ μέρη κατὰ τοὺς χρόνους τούτους νὰ θέτωσιν εἰς τοὺς τάφους τὰ γνωστὰ πήλινα ἀγαλμάτια, τὰς κόρας ἢ κούκλας, περὶ ὧν ἄλλοτε ἐγράψαμέν τινα ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*. Καὶ αἱ κόραι εἶναι, ὡς εἴπομεν τότε, ἀθύρματα καὶ παίγνια, πράγματα μηδαμινὰ κοσμοῦντα τὰς γωνίας καὶ τὰς τραπέζας καὶ δίδοντα ὄψιν καλαισθητικὴν εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν. Αὐτὰ λοιπὸν ἐξελέγοντο πολλαχοῦ ὅπως κοσμήσωσι καὶ τοὺς τάφους, αὐτὰ ἐλάμβανον οἱ νεκροὶ μεθ' ἑαυτῶν πρὸς ἀνάμνησιν καὶ αὐτὰ συνέτριβον ἐπὶ τοῦ τάφου των οἱ συγγενεῖς ὡς δῶρα. Ἐνίοτε ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ ἢ περὶξ αὐτοῦ εὑρίσκεται μέγας ἀριθμὸς τοιούτων κορῶν. Πλὴν τούτων ἐν τοῖς τάφοις τῶν γυναικῶν ἀπαντᾶται συνήθως τὸ κάτοπτρον, τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, ἀποτελεῖται ὑπὸ μικροῦ χαλκοῦ δίσκου, οὗ ἡ μία ἐπιφάνεια εἶναι ἐντελῶς λεία· εἰς αὐτὴν κατωπτρίζοντο. Ὅπως δὲ ἡ ἐπιφάνεια αὕτη διατηρῆται λάμπουσα καὶ καθαρά, τὸ κάτοπτρον εἶχε συνήθως πῶμα ξύλινον· ἐνίοτε ὅμως καὶ τὸ πῶμα ἦτο χαλκοῦν καὶ κεκοσμημένον διά τινος μορφῆς ἐν ἀναγλύφῳ. Περὶ τοῦ ψιμμυθίου ἀνεφέρομεν ἤδη, ὅτι εὑρίσκεται συχνὰ ἐν τάφοις γυναικῶν. Τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κοσμήματα ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις εἶναι σπανιώτατα, ἀπαντῶνται δὲ συνηθέστερον ἐν τάφοις χρόνων ῥωμαϊκῶν ἢ ὀλίγον ἀρχαιοτέρων.

Τῶν ἀνδρῶν οἱ τάφοι περιέχουσιν ὀλιγώτερα πράγματα. Ἐν ὅσῳ αἱ λευκαὶ λήκυθοι ἦσαν τοῦ συρμοῦ, ἐτίθεντο ἐξ αὐτῶν ἱκαναὶ καὶ εἰς τοὺς τάφους τῶν ἀνδρῶν· ὅταν ὅμως αὗται ἔπαυσαν οὖσαι ἐν χρήσει, περιωρίσθησαν νὰ θάπτωσι τοὺς ἄνδρας μεθ' ἑνὸς ἢ πλειόνων μικρῶν καὶ κοινῶν ληκυθίων, ὁποῖα μετεχειρίζοντο ἐν τοῖς γυμνασίοις, σπανίως δὲ παρέθετον καὶ ἄλλα τινὰ μικρὰ ἀγγεῖα. Ἐξ ἄλλων ἀντικειμένων τὸ σύνηθες ἦτο ἡ στλεγγίς.

Οὕτω ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς περιληπτικῆς ταύτης ἐπιθεωρήσεως τῶν ἀρχαίων τάφων καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῶν. Τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπεστήσαμεν ἰδίως εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν καθ' ἑκάστην ἐποχὴν ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν περὶ θανάτου καὶ μελλούσης ζωῆς, ὡς ἐκδηλοῦνται αὐταὶ ἐν τοῖς τῷ νεκρῷ διδομένοις ἀντικειμένοις, τοῖς κτερίσμασι· καὶ εἴδομεν, ὅτι αἱ ἰδέαι προσδεύουσι καὶ ἐξευγενίζονται καθόσον προσδεύει καὶ ἐξευγενίζεται καὶ ἡ κοινωνία, μέχρις οὗ κατὰ τὴν μεγίστην ἀκμὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καταντήσωσι καὶ οἱ τάφοι νὰ μὴ περιέχωσιν εἰμὴ μυροδόχους καλλιτεχνικωτάτας ληκύθους. Ἀπὸ τῶν χρόνων πάλιν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἑξῆς, ὅτε διεδόθη ἐν Ἑλλάδι ἡ εὐζωία καὶ πολυτέλεια, ἀπηντήσαμεν ἐν τοῖς τάφοις οὐχὶ ληκύθους, ἀλλ' ἄλλα κομψὰ ἀγγεῖα, ἔπειτα κόρας καὶ κάτοπτρα· τέλος εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν εὑρίσκομεν τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κοσμήματα, διότι εἶναι φυσικὸν ν' αὐξάνῃ ἡ ὑπόληψις τῆς ὕλης, ὅταν παρακμάζῃ ἡ τέχνη· γενικῶς δ' ἐχαρακτηρίσαμεν τὰ τῶν τάφων εὑρήματα κατὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἐποχὰς ὡς ἀθύρματα, δῶρα καὶ ἐνθύμια ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐποχῶν, καθ' ἃς ἐπιστεύετο, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ὁ νεκρὸς ἔχει τὰς αὐτὰς ἃς καὶ ζῶν εἶχεν ἀνάγκας. Διὰ νὰ εἴμεθα ὅμως ἀκριβεῖς, πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι τινές, ἴσως εἰς κατώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας ἀνήκοντες, ἐξηκολούθουν καὶ εἰς μετὰ ταῦτα χρόνους νὰ θέτωσιν ἐν τοῖς τάφοις τροφάς τινας· διότι εὑρίσκονται ἐνίοτε ἐν αὐτοῖς ὠά, ἀμύγδαλα καὶ καρποὶ ῥοιᾶς. Σχεδὸν τὸ αὐτὸ ἔθιμον διατηρεῖται καὶ μέχρι σήμερον ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἀνεφέραμεν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς, ἀποδεικνύει δέ, ὅτι καὶ τότε, ὅπως καὶ σήμερον, ὁ λαὸς ἠκολούθει ἀσυνειδήτως παναρχαίας συνηθείας, χωρὶς νὰ φροντίζῃ πολὺ περὶ τῆς αἰτίας καὶ σημασίας αὐτῶν.

Μένει νὰ εἴπωμέν τι καὶ περὶ τοῦ ὀβολοῦ τοῦ Χάρωνος, τοῦ γνωστοῦ πρὸ πάντων ἐκ τῶν εὐφυῶν διαλόγων τοῦ Λουκιανοῦ. Πότε ἀνεφάνη τὸ ἔθιμον τοῦτο, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· εἰς τάφους ὅμως ἀρχαιοτέρους τῶν μακεδονικῶν χρόνων δὲν εὑρίσκεται, νομίζω, ὁ ὀβολός. Καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα δὲ δὲν εὑρίσκεται πάντοτε καὶ δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ τις ἂν ὁ ναῦλος τοῦ Χάρωνος ἦτο ὑποχρεωτικὸς ἢ ἀφίνετο εἰς τὴν προαίρεσιν τοῦ νεκροῦ ἢ μᾶλλον τῶν ἐπιζώντων οἰκείων του. Ὁσάκις ὅμως ἔθετον, τὸν ἔθετον πάντοτε εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ, ὅπου δηλαδὴ καὶ οἱ ζῶντες ἐφύλαττον τὰ χρήματά των, διότι οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δὲν ἔφερον βαλάντια, μετεχειρίζοντο δὲ ὡς τοιοῦτο τὸ στόμα των, ὁσάκις κατέβαινον εἰς τὴν ἀγοράν.

Εἰς τὸ ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Μουσεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας (αἴθουσα τῶν ἀγ-

γείων, τράπεζα χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀντικειμένων) εὑρίσκονται πολλοὶ ὀβολοὶ τοῦ Χάρωνος, χρυσοῖ *δαράκαι* κυριολεκτικῶς ὀνομαζόμενοι.

Χρ. Τσουντας.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΛΑΜΠΙΣ

(EUGÈNE LABICHE)

Οὐδὲν ἄλλο ἔθνος σήμερον δύναται νὰ ἐπιδείξῃ ἐν τῷ θεάτρῳ ὅσους ἡ Γαλλία ἀριστεῖς. Λαμπρὰ πλειὰς δραματικῶν συγγραφέων καὶ ἠθοποιοὶ διάσημοι καθ' ἅπασαν τὴν ὑφήλιον κατέκτησαν ὑπὲρ αὐτῆς ἀναμφισβήτητα τὰ πρωτεῖα ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς πνευματικῆς δράσεως, νῦν δὲ πανταχοῦ ὅπου ὑψοῦται σκηνὴ θεάτρου τὰ γαλλικὰ ἔργα, ἑρμηνευόμενα ὑπὸ Γάλλων καλλιτεχνῶν, ἐπευφημοῦνται ἐνθουσιωδῶς, διδάσκοντα, συγκινοῦντα, τέρποντα.

Μεταξὺ τῶν Γάλλων δραματικῶν συγγραφέων, πρωτεύουσαν κατέχει θέσιν, παρὰ τὸν Ὠζιέ, τὸν Δουμᾶν, τὸν Σαρδοῦ, τὸν Μελάκ, τὸν Ἀλεβύ, ὁ Εὐγένιος Λαμπίς, ὁ συγγραφεὺς τοσούτων κωμῳδιῶν, καταταχθεισῶν ἤδη μεταξὺ τῶν ἀριστοτεχνημάτων τοῦ συγχρόνου θεάτρου.

Τὴν ἀρχὴν τοῦ σταδίου τοῦ Λαμπὶς ἐσημείωσεν ἀστειότατον συμβάν, ὅπερ ἀναγράφομεν ὡς ἀναφέρει αὐτὸ ὁ βιογράφος του.

Πρὸ πεντηκονταετίας ἀκριβῶς ὁ Λαμπίς, νέος εἴκοσι δύο ἐτῶν μόλις, παρουσιάζετο εἰς τὸν διευθυντὴν ἑνὸς τῶν ἐν Παρισίοις θεάτρων, τοῦ θεάτρου τοῦ Πανθέου, μὴ ὑπάρχοντος πλέον σήμερον, καὶ ὑπέβαλλεν αὐτῷ τὸ τρίπρακτον δρᾶμά του ὁ *Δικηγόρος Λουβέ*. Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου, πρὶν ἐπιδοθῇ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν Μουσῶν, εἶχε χρηματίσει πιλοποιός, προσεκάλεσε δὲ τὸν νέον νὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἔργον του ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἑλλανοδικῶν τοῦ θεάτρου του, ἀποτελουμένης ἐκ συναδέλφων τοῦ διευθυντοῦ, συναδέλφων τοῦ πρώτου ἐπαγγέλματος. Ὁ νεαρὸς συγγραφεὺς κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν παρέστη πράγματι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου τῶν πιλοποιῶν καὶ ἀνέγνωσε τὸ ἔργον του. Ἀλλὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως τῆς πρώτης πράξεως μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησεν ὅτι ὁ πῖλός του, ὃν εἶχεν ἀποθέσει ἐπί τινος τραπέζης, περιήγετο ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα μεταξὺ τῶν ἑλλανοδικῶν. Ἕκαστος παρετήρει τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ, ἐμειδία δὲ εἰρωνικῶς, μεταβιβάζων τὸν πῖλον εἰς τὸν παρακαθήμενον. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἀφῆκε τὸν Λαμπὶς νὰ ἀναγνώσῃ οὔτε τὴν δευτέραν κἂν πρᾶξιν καὶ τὸ δρᾶμά του ἀπερρίφθη. Ὁ συγγραφεύς, ὅστις ἀνεγίνωσκεν ἔργον αὐτοῦ ἐνώπιον πιλοποιῶν, εἶχε τὴν ἁπλότητα νὰ προμηθεύνται τοὺς πίλους του παρ' ἐμπόρων ἄλλων ἢ τῶν ἑλλανοδικῶν αὐτοῦ. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ θεάτρου τοῦ Πανθέου ἄλλος, ὅστις μὴ ἐπαγγελθεὶς ποτὲ τὸν πιλοπώλην δὲν εἶχε λόγους νὰ ἀποκρούσῃ τὸ δρᾶμα τοῦ Λαμπίς, μὴ στερούμενον καὶ πλοκῆς ἐντέχνου καὶ ζωηρότητος διαλογικῆς καὶ πρωτοτυπίας τινός.

Ἀλλ' ὁ Λαμπὶς μετὰ τὴν πρώτην ταύτην ἀπόπειραν κατέλιπε τὸ δρᾶμα, πρὸς ὃ δὲν προώριζεν αὐτὸν ἡ φύσις τοῦ πνεύματός του, ἐτράπη δὲ εἰς τὴν συγγραφὴν κωμῳδιῶν, ταχέως γενόμενος διάσημος. Ἀλλὰ κυρίως ἡ ὁριστικὴ ἐπιβολὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κοινοῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς παραστάσεως τῆς τετραπράκτου κωμῳδίας *Τὸ ψάθινο καπέλλο* (Le chapeau de paille d' Italie), ἀμιμήτου ἔργου, βρίθοντος σκηνῶν φαιδροτάτων καὶ μεστῶν ἀττικοῦ ἅλατος. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου τούτου, ὥστε εὔσαρκός τις θεατής, ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ γέλωτος, ἔμεινεν ἀπόπληκτος ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου αὐτοῦ.

Ἔκτοτε ἤρξατο ἀκαταπαύστως συγγράφων διὰ τὸ θέατρον, ἔδωκε δὲ ἀλληλοδιαδόχως πρὸς παράστασιν τὰς *Παρεκτροπὰς τοῦ λοχαγοῦ Τίχ, τὰ Πουλάκια*, τὸν *Κουμπαρᾶν*, τὸ *Πρὸς τὸ Θεαθῆναι*, τὴν *Γραμματικήν*, τὸν *Εὐτυχέστερον τῶν τριῶν*, τὸν *κύριον Περισσών*, τὸ *Ἐγὼ* κτλ.— ὅσα ἔργα τόσα καὶ ἀριστουργήματα.

Ὁ Λαμπὶς εἶνε ἀνὴρ ἁπλοῦς τὰ ἤθη, μειλίχιος, ἀγαθός. Πρὸ πολλοῦ κατοικεῖ ἐν τῇ ἐξοχῇ ἐπιδιδόμενος χάριν τέρψεως εἰς ἐργασίας ἀγροτικάς. Ἀπορίας δὲ ἄξιον εἶνε τῷ ὄντι πῶς ὁ ἀγροδίαιτος συγγραφεὺς ἠδυνήθη μετὰ τοιαύτης ἀκριβείας νὰ γνωρίσῃ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀδυναμίας τῆς κοινωνίας, ἃς μετὰ τόσης εὐφυΐας σαρκάζει ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν ὁμιλίαις ὁ Λαμπὶς ἐπιτηδεύει θελκτικὴν ἀφέλειαν ἤθους.

— Ποτὲ δὲν θὰ μὲ πείσῃς, ἔλεγε πρὸς τὸν φίλον του Βορνιέ, διακεκριμένον δραματικὸν συγγραφέα, νὰ ἀκούσω τραγῳδίαν.

— Μελόδραμα τοὐλάχιστον ;

— Τόσῳ τὸ χειρότερον, τὸ μελόδραμα εἶνε τραγῳδία ἡ ὁποία κάμνει θόρυβον.

Ἄλλοτε πάλιν ὁ Γκουνῶ, ὁ κλεινὸς τοῦ *Φαύστου* μελοποιός, διηγεῖτο αὐτῷ εἰς ποίους κόπους ὑποβάλλεται πρὸς περάτωσιν συνθέσεώς τινος.

— Λοιπόν, τὸν ἐρωτᾷ ὁ Λαμπὶς μετ' ἀπαθείας, διατί ἐξέλεξες αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα ;

Ὁ Λαμπὶς ἐγένετο πρὸ ἐτῶν ἀκαδημαϊκός, ἔκτοτε δὲ σχεδὸν ἔπαυσε συγγράφων, ἐπιδοθεὶς ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ ἰδιωτικὰς ἀσχολίας· παρακινούμενος νὰ ἐξακολουθήσῃ παρέχων νέα ἔργα εἰς τὸ θέατρον ἀπαντᾷ ἀφηγούμενος τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον.

—Ὄχι, δὲν θὰ γράψω. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι κάποτε ἤμην εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ὄφφεμπαχ, διευθυντοῦ τότε τοῦ θεάτρου « Bouffes Parisiennes ». Ὁ ὑπηρέτης του ἔφερεν ἓν ἐπισκεπτήριον. Ὁ Ὄφφεμπαχ τὸ ἔλαβε, τὸ παρετήρησε καὶ μὲ δυσαρέσκειαν· — « Οὔφ ! εἶπε· εἰπέ του ὅτι δὲν εἶμαι ἐδῶ ». Καὶ τὸ ἐπισκεπτήριον αὐτὸ τίνος ἦτο ; Ἦτο τοῦ Σκρίβ, ὅστις εἶχε γηράσει πλέον. Ἤρχετο νὰ προτείνῃ εἰς τὸν Ὄφφεμπαχ τὴν ἐπανάληψιν ἑνὸς τῶν ἔργων του, τὸ ὁποῖον εἶχε μετασκευάσει εἰς μελοδραμάτιον. Καὶ αὐτόν, τὸν ἄλλοτε πανίσχυρον καὶ παντοδύναμον Σκρίβ, τοῦ ὁποίου τὴν οἰκίαν ἐπολιόρκουν οἱ διευθυνταὶ τῶν θεάτρων, ὁ Ὄφφεμπαχ τὸν ἀπέπεμπε. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν θέλω νὰ πάθω καὶ ἐγὼ τὰ αὐτά, προλαμβάνω τοὺς διευθυντὰς καὶ ζητῶ μόνος τὴν σύνταξίν μου.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ καὶ προχείρῳ σκιαγραφίᾳ ὁ εὐφυὴς καὶ δημοτικώτατος Γάλλος συγγραφεύς, τοῦ ὁποίου ἓν τῶν χαριεστέρων ἔργων «Τὰ Πουλάκια» ἀρχόμεθα δημοσιεύοντες σήμερον ἐν τῇ « Ἑστίᾳ ». Νομίζομεν δ' ὅτι εὐχάριστον παρέχομεν ἀνάγνωσμα τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν, εἰσάγοντες εἰς τὸν κύκλον τῶν δημοσιευμάτων τῆς « Ἑστίας », χάριν ποικιλίας τῆς ὕλης, καὶ ἄλλο εἶδος τῆς συγχρόνου λογοτεχνίας, τὸ δραματικόν, οὗτινος δεῖγμα ἐκλέγομεν ἐκ τῶν προϊόντων τοῦ πνεύματος ἑνὸς τῶν ὀνομαστῶν Γάλλων δραματικῶν συγγραφέων.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ E. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΒΛΑΔΙΝΕ.—ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ἀδελφὸς του.—ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, υἱὸς τούτου.— ΛΕΩΝ, υἱὸς τοῦ Βλαδινέ. — ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ, φίλος τοῦ Βλαδινέ, ἔμπορος.—ΜΙΖΑΒΡΑΝ, ὑποδηματοποιός. — ΙΩΣΗΦ, ὑπηρέτης. — ΑΛΛΟΣ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ. — ΕΡΡΙΕΤΤΑ, σύζυγος τοῦ Βλαδινέ. — ΛΟΥΚΙΑ, θυγάτηρ τοῦ Ὠβερτίνου. — ΚΑΙΤΗ, θαλαμηπόλος.

Ἡ σκηνὴ ἐν Παρισίοις, ἐν ἔτει 1862.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

Αἴθουσα κομψῶς ἐσκευασμένη, ἔχουσα θύραν εἰς τὸ βάθος καὶ θύρας εἰς τὰ πλάγια. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς τράπεζα ἐστρωμένη εἰς πρόγευμα. Ἀριστερόθεν στρογγύλον τραπέζιον, δεξιόθεν ἀνάκλιντρον.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ, εἶτα ΚΑΙΤΗ καὶ ΙΩΣΗΦ.

[Ἡ Ἐρριέττα κάθηται ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου κεντῶσα· ὁ Λέων κάθηται ἐπὶ σκαμνίου πλησίον της.]

Ερριετα. Κύτταξε τώρα, μὲ τὰ μυστικά σου δὲν μ' ἀφίνεις νὰ τελειώσω τὸ ἐργόχειρόν μου.

Λεων. Σπουδαῖο πρᾶγμα !

Ερριετα. Καὶ θὰ δυσαρεστήσω τὴν Λουκίαν.

Λεων. Ὥστε δι' αὐτὴν τὸ ἑτοιμάζετε ;

Ερριετα. Εἶναι ὁ ἔρανός μου εἰς τὸ φιλανθρωπικὸν λαχεῖον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκείνη ἐργάζεται . . . Σήμερον τὴν περιμένω νὰ ἔλθῃ νὰ τὸ πάρῃ . . .

Λεων. Ἄ ! λοιπὸν θὰ ἴδωμεν σήμερον τὴν δεσποσύνην Ὠβερτίνου ;

Ερριετα. Μάλιστα, κύριε, θὰ τὴν ἴδωμεν.

Λεων. Καὶ μοῦ ὑπόσχεσθε πῶς θὰ τῆς κάμετε λόγον ; . . .

Ερριετα. Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι... Καὶ σὺ ὅμως ὁμίλησε μὲ τὸν πατέρα της... Καὶ ἂν τὰ πράγματα ὑπάγουν καλά, ὅπως πιστεύω, ὕστερα ἀπὸ δύο ἑβδομάδας ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Βλαδινὲ θὰ ἔχωσι τὴν τιμὴν νὰ ἀναγγείλωσιν εἰς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους τοὺς γάμους τοῦ Λέοντος Βλαδινέ, υἱοῦ καὶ προγονοῦ των, μετὰ τῆς δεσποσύνης Λουκίας Ὠβερτίνου.

Λεων. Πόσον εἶσθε ἀγαθή !

Ερριετα. Τί τὰ θέλεις ! κάθε μητρυιὰ πρέπει νὰ ἦναι διπλασίως ἀγαθή . . . διὰ νὰ διαψεύσῃ τὴν ἰδέαν ποῦ ἔχει ὁ κόσμος διὰ τὰς μητρυιάς.

Λεων. Μὲ τὸν δεύτερον γάμον τοῦ πατρός μου, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπέκτησα ἀδελφὴν καὶ ὄχι μητρυιάν.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσήφ, ἀποθέτει ἓν ἔδεσμα ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης τραπέζης καὶ λαμβάνει μίαν ἕδραν ἀριστερόθεν ἢ τοποθετεῖ πλησίον τῆς τραπέζης).

Ερριετα. Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲν θὰ εἰπῇ, κύριε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μὲ φοβῆσθε καὶ νὰ μὲ ὑπακούετε !

Λεων. *(θωπευτικῶς, ὡς παιδάριον).* Ναί, μαμμά.

Ιωσηφ. Κυρία... τὸ τραπέζι εἶναι ἕτοιμον.

Λεων. Ἰωσήφ, φώναξε τὸν πατέρα μου.

Ερριετα. *(πρὸς τὸν Ἰωσήφ).* Ὁ κύριος εἶναι εἰς τὸ γραφεῖόν του... καὶ βάλλει εἰς ἐνέργειαν μίαν ἀπόφασιν... θηριώδη !

Λεων. Ἀπόφασιν θηριώδη ! πῶς ; *(Ὁ Ἰωσὴφ εἰσέρχεται ἀριστερᾷ).*

Ερριετα. Γράφει πρὸς τοὺς ἐνοικιαστάς του... καὶ ζητεῖ αὔξησιν τοῦ ἐνοικίου !

Λεων. Ὁ πατέρας... νὰ αὐξήσῃ τὰ ἐνοίκια;... *(γελῶν)* ἔλα δά, αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον... αὐτός, ποῦ εἴκοσι χρόνια τώρα δὲν κατώρθωσε ποτὲ νὰ ἀποφασίσῃ . . .

Ερριετα. Τὸν κατέπεισα σήμερον τὸ πρωΐ... ὦ, τί ἐτράβηξα ἕως οὗ νὰ τὸν καταφέρω ! «Αὐτοὶ δὲν εἶναι πλέον ἐνοικιασταί, μοῦ ἔλεγε, αὐτοὶ εἶναι φίλοι... Θὰ ὑπάγῃ χαμένη εἴκοσι ἐτῶν φιλία...»

Λεων. Ὁ κακμένος ὁ πατέρας !... ἀπὸ αὐτὸ φαίνεται ἡ ἀγαθὴ καρδιά του.

Ερριετα. *(ἰδοῦσα τὸν Βλαδινέ, ὅστις εἰσέρχεται ἀριστερόθεν, κρατῶν χαρτίον εἰς τὴν χεῖρα)*. Νά, ἔρχεται !

(Ἡ Ἐρριέττα ἐγείρεται, ὁμοίως καὶ ὁ Λέων, ὅστις κατέρχεται πρὸς τάριστερά).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ, ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Ερριετα *(πρὸς τὸν σύζυγόν της)*. Ἔ λοιπόν! ἐτελείωσε τέλος πάντων ;

Βλαδινε. Ἐτελείωσε ; ἐτελείωσε ; Ἔτσι τὰ νομίζεις σὺ ὅλα εὔκολα !... *(δεικνύων τὸ χαρτίον)*. Ἔκαμα ἐδῶ ἓν μικρὸν σχέδιον...

Λεων. Πῶ, πῶ ! τί σβυσίματα !

Βλαδινε. Ναί... Προσεπάθησα νὰ κολάσω τὸ πρᾶγμα. *(Ἀναγινώσκει)*. «Κύριε....» *(Διακοπτόμενος)* «Κύριε....» ξηρά, ξηρά, εἰς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι μοῦ δίδουν τὰ χρήματά τους εἴκοσι χρόνια τώρα.

Ερριετα. Βάλε λοιπὸν «Φίλτατε κύριε....»

Βλαδινε. Βέβαια ! βέβαια !.... *(Λαμβάνει μολυβδοκόνδυλον)* Νὰ τὸ προσθέσω ἀμέσως, διότι πιθανὸν νὰ τὸ λησμονήσω. *(Γράφει)*. «Φίλτατε κύριε....» *(Ἀναγινώσκει)*. «Φίλτατε κύριε... μετὰ βαθυτάτου ἄλγους λαμβάνω τὸν κάλαμον, ὅπως σᾶς γράψω...»

Ερριετα. Πολὺ καλά !

Βλαδινε. Δὲν εἶνε τὸ ὕφος κάπως ἀπότομον ;

Λεων. Καθόλου.

Βλαδινε, *(ἀναγινώσκει)*. «Ἀλλὰ λόγοι τῶν ὁποίων τὴν σπουδαιότητα θὰ ἐκτιμήσητε ἐπαρκῶς, ὅταν σᾶς ἀνακοινώσω αὐτούς, μὲ ἀναγκάζουσι νὰ προβῶ εἰς μέτρον σοβαρόν... »

Λεων. Ἐξαίρετα !

Ερριετα. Παρακάτω ;

Βλαδινε. Αὐτὸ εἶναι . . . δὲν ἔγραψα ἄλλο ἀκόμη . . .

Ερριετα καὶ Λεων. Πῶς !

Βλαδινε. Βέβαια. Τοὺς ἀναφέρω λόγους σπουδαίους, καὶ δὲν ἔχω τίποτε νὰ τοὺς εἴπω... Ἄ ! ἂν εἶχα λόγους ! ἀλλὰ δὲν ἔχω !... ἡ οἰκία μου εἶναι ἡ ἰδία, δὲν ἄλλαξεν ἀπὸ τὸν καιρόν, ὁποῦ τοὺς τὴν ἐνοικίασα... οὔτε προσθήκας ἔκαμα οὔτε ἐπισκευάς.... ἂν θέλῃς μάλιστα, εἶναι εἰς χειροτέραν κατάστασιν.... τὰ ταβάνια ἐμαύρισαν, αἱ κλειδαριαῖς τρίζουν... ἐκεῖνοι ἔχουν δικαίωμα νὰ ζητήσουν ἐλάττωσιν τοῦ ἐνοικίου ! Πρέπει νὰ μὴ ζητῶμεν παράλογα πράγματα !

Ερριετα. Ἔχεις δίκαιον, φίλε μου... ἀλλ' ἀφ' οὗ ὅλα ηὔξησαν....

Βλαδινε *(ἐν ἐξάψει)* Ὄχι ! εἶναι σκληρόν, εἶναι ἀπάνθρωπον, εἶναι ἀποτρόπαιον αὐτὸ ποῦ θέλετε νὰ κάμω !

Λεων. Πατέρα !

Ερριετα. Ἂς ἦνε.... ἂς ἦνε.... ἂς τάφήσωμεν αὐτὰ τώρα.... ἔλα κάθησε εἰς τὸ τραπέζι.

Βλαδινε. Ὄχι... δὲν πεινῶ... Ὅταν πρόκειται νὰ γράψῃ κάνεὶς τοιαύτην ἐπιστολήν...

Ερριετα. Δὲν πειράζει, τὴν γράφεις ἀργότερα, τὴν ἄλλην τριμηνίαν.

Βλαδινε *(περιχαρής)*. Καλὰ λέγεις... ἔτσι ἔχω καιρὸν νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ εὕρω λόγους... ἰσχυροὺς ὅμως... ἂν ὑπάρχουν ! *(Κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν)*. Ἄ ! αὐτὸ μοῦ ἀρέσει ! *(Πρὸς τὸν Λέοντα)* Δός μου σαλάτα.... Ἀλήθεια, ξεύρεις πῶς ὁ ἀδελφός μου ἔρχεται σήμερον ἀπὸ τὸ Ἐλμπέφ ;

Ερριετα. Ἔβαλα νὰ τοῦ ἑτοιμάσουν δωμάτιον.

Λεων. Δὲν ἔχω καμμίαν ἀμφιβολίαν πῶς ὁ θεῖός μου αὐξάνει τὰ ἐνοίκια τῶν ἐνοικιαστῶν του... δὲν 'μοιάζει 'ς αὐτὸ τοῦ πατέρα.

Βλαδινε. Ἂν ἔχῃ λόγους νὰ τὰ αὐξάνῃ, κάμνει πολὺ καλά.... Ὅταν ἔχω λόγους καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀδυσώπητος.... εἶμαι, εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ, σκυλὶ μοναχό....

Ερριετα. Σύ !

Λεων, *(γελῶν)* Τὸν κακμένον τὸν πατέρα.

Βλαδινε. Δὲν ἐνθυμεῖσαι τὸν Οὐίλλιαμ, ποῦ εἴχαμεν ἀμαξηλάτην....

Ερριετα. Ποῦ ἐμεθοῦσε καθημέραν...

Λεων. Καὶ μᾶς ἐκρήμνιζε ἀπὸ τὴν ἅμαξαν τρεῖς φοραῖς τὴν ἑβδομάδα.

Βλαδινε. Δι' αὐτὸ κ' ἐγὼ τὸν ἔδιωξα, χωρὶς νὰκούσω τίποτε.

Ερριετα. Δηλαδή, ἐγὼ τὸν ἔδιωξα....

Βλαδινε. Σύ.... ἄ, ναί ! ἀλλὰ ἐγὼ ὅμως σοῦ εἶπα· «Δὲν θέλω πλέον νὰ τὸν βλέπω !... νὰ φύγῃ ἀπ' ἐμπρός μου !» καὶ σὺ ἀνέλαβες νὰ ἐκτελέσῃς τὴν ἀπόφασίν μου.

Λεων. Καὶ σεῖς, ὅτε ἔφευγε, τοῦ ἐδώσατε διὰ τοῦ Ἰωσὴφ ἑκατὸν δραχμάς.

Βλαδινε. Ὁ Ἰωσὴφ εἶναι φλύαρος... *(Πρὸς τὸν Λέοντα)* Βάλε μου κρασί.

Λεων, *(κιρνῶν οἶνον)*. Ἀλήθεια, πατέρα, χθὲς εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐκυκλοφόρουν κακαὶ διαδόσεις διὰ τὸν τραπεζίτην σας, τὸν κ.

Στριψέν... Λέγουν πῶς δὲν εἶναι καλά...

Βλαδινε. Ἄ, τὸν κακμένον !... θὰ ὑπάγω νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ.

Λεων. Ὄχι !.. δὲν εἶναι καλὰ τὰ οἰκονομικά του.

Βλαδινε. Ἀλήθεια ;... Αὐτὸ μὲ θλίβει πολύ.

Λεων. Καὶ βέβαια, ἀφ' οὗ μάλιστα ἔχετε κατατεθειμένας εἰς αὐτὸν εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν τριακοσίας χιλιάδας δραχμάς.

Βλαδινε. Τῷ ὄντι !

Λεων. Ἂν μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ τὰς σηκώσω ἀπὸ αὐτόν...

Βλαδινε. Μπᾶ ! πῶς, ἔτσι ἀμέσως ;... ἠμπορεῖ νὰ τὸ θεωρήσῃ ὡς προσβολήν !

Λεων. Ὅμως...

Βλαδινε. Πρέπει νὰ τοῦ τὰ σηκώσωμεν 'λίγα, 'λίγα... χωρὶς νὰ φανῇ καθόλου... ἀπὸ πεντακοσίας δραχμὰς κάθε φοράν...

Λεων, *(κατ' ἰδίαν)*. Ἔτσι δὲν θὰ τελειώσῃ !....

Βλαδινε. Ἀλήθεια, μοῦ εἶπαν πῶς ὁ κ. Μιζαβράν, ὁ ὑποδηματοποιός μου ἦλθε σήμερον τὸ πρωΐ...

Ερριετα. Ναί, καὶ θὰ γυρίσῃ πάλιν.... Κι' αὐτὸς ὁ 'νοικάρης σου δά.... ὅλο μὲ λόγια σὲ πληρώνει.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσὴφ φέρων ἐν δίσκῳ τὸν καφέν)·

Βλαδινε. Ἔ, οἰκογενειάρχης εἶναι.... καὶ ἔπειτα τὸ κάτω κάτω, μόνον ἓξ τριμηνίας μοῦ χρεωστεῖ !...

(Ὁ Ἰωσὴφ σηκώνει τὰ τρυβλία, καὶ ἀποθέτει τοὺς κυαθίσκους τοῦ καφέ).

Λεων. Ἓξ τριμηνίας !

Βλαδινε. Ναί... ἀλλὰ μοῦ δίδει ἀπέναντι... Τὴν περασμένην ἑβδομάδα ἀκόμη μοῦ ἔφερε ἄλλα τρία ζευγάρια ὑποδήματα.

Ερριετα. Χωρὶς νὰ τοῦ τὰ παραγγείλῃς.

Βλαδινε. Ἀλήθεια !.. εἶχε τὴν ἀβρότητα νὰ τὰ κάμῃ αὐθορμήτως.

(Ὁ Ἰωσὴφ ἐξέρχεται)

Ερριετα. Ὥστε ποῦ λέγομεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔχεις ἑξῆντα καινούργια ζευγάρια ὑποδήματα.

Βλαδινε. Τί νὰ κάμῃς !... Ναὶ μὲν δὲν τὰ μεταχειρίζομαι... ἀλλά, πταίετε καὶ σεῖς ὅμως... Ἂν ἐκάμνετε ὑποδήματα εἰς αὐτόν, θὰ ἐξώφλει γρήγορα τὸ χρέος του... Αὐτὸς ὁ κακμένος ἐργασίαν ζητεῖ.

Λεων. Εὐχαριστῶ !... σοῦ κάμνει κάτι ὑποδήματα ποῦ εἶναι διὰ ἐλέφαντας.

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσὴφ, φέρων φιάλην οἰνοπνεύματος, ἣν ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης).

Βλαδινε. Εἶναι ὅμως στερεά... καὶ δὲν σὲ στενοχωροῦν διόλου.

Ιωσηφ. Κύριε...

Βλαδινε. Τί εἶναι ;

Ιωσηφ. Ὁ κ. Μιζαβρὰν περιμένει ἔξω... Λέγει πῶς ἦλθε διὰ τὸ 'νοίκι.

Ερριετα καὶ Λεων, *(ἔκθαμβοι)*. Μπᾶ !

Βλαδινε. Νά... βλέπετε, ἔρχεται νὰ πληρώσῃ.... *(Πρὸς τὸν Ἰωσήφ)*. Ἂς ὁρίσῃ μέσα.... *(Πρὸς τὴν Ἐρριέττα καὶ τὸν Λέοντα)*. Δὲν πρέπει ἔτσι ἐπιπολαίως νὰ κρίνετε τοὺς ἀνθρώπους....

(Εἰσέρχεται ὁ Μιζαβράν. Ὁ Ἰωσὴφ ἐξέρχεται ἀποκομίζων τὸν δίσκον μετὰ τῶν τρυβλίων).

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ, ΜΙΖΑΒΡΑΝ.

Βλαδινε. Ὁρίστε, κύριε Μιζαβράν... ὁρίστε.

Μιζαβραν, *(μὲ προφορὰν γερμανίζουσαν)*. Ὦ, συγγνώμην !... δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σας ἐνοχλήσω, ἐπιστρέφω ἄλλην φοράν....

Βλαδινε. Ὄχι, μείνατε, σᾶς παρακαλῶ! Νὰ πίω τὸν καφέ μου, καὶ εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σας... Ὁρίστε, καθήσατε.

Μιζαβραν, *(παρατηρεῖ ἀριστερὰ καὶ μὴ βλέπων κάθισμα, ἀποθέτει τὸν πῖλόν του χαμαί)*. Εὐχαριστῶ, δὲν εἶμαι κουρασμένος...

Βλαδινε. Λοιπόν, τί νέα, κύριε Μιζαβράν ; Οἱ δουλειαῖς σας πηγαίνουν καλλίτερα ;

Μιζαβραν, *(ἐξάγων ἐκ τοῦ θυλακίου μέτρον)*. Ὦ, ὦ ! οἱ δουλειαίς μου !.... *(Γοματίζει πλησίον τοῦ Βλαδινὲ καὶ τοῦ πέρνει μέτρον)*.

Βλαδινε, *(χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ)*. Μοῦ εἶπαν ἐν τούτοις... *(Βλέπων αὐτόν)*. Καλέ, τί κάμνετε αὐτοῦ ;

Μιζαβραν. Ἐνόμισα πῶς ἦτο πρέπον, τώρα ποῦ ἔληξε ἡ τριμηνία...

Ερριετα, *(ταπειρῇ τῇ φωνῇ τῷ Βλαδινέ)*. Τὸ ἴδιο τροπάρι ἄρχισε, βλέπω, νὰ κανοναρχᾷ.

Λεων, *(ὁμοίως)*. Εἰς ἦχον ἑξηκοστὸν πρῶτον.

Βλαδινε, *(ταπειρῇ τῇ φωνῇ)*. Ἀφῆτέ με νὰ τὸν διορθώσω... αὐτὸ πλέον ὑπερβαίνει τὰ ὅρια. *(Γεγωνυῖα τῇ φωνῇ ἐγειρόμενος)*. Κύριε Μιζαβράν, ἐλπίζω πῶς δὲν θὰ σᾶς κακοφανῇ αὐτό, ὅπου θὰ σᾶς εἴπω... ἀλλ' ὁμολογῶ... ὅτι σήμερον... *(Κυττάζων τὴν Ἐρριέττα καὶ ὑψῶν τὴν φωνήν)* ἤλπιζα ὀλίγα χρήματα...

Μιζαβραν. Βεβαιωθῆτε, ὅτι...

Βλαδινε, *(ταπειρῶν τὴν φωνήν)*. Ὄχι βέβαια ὅλα... ἓν μέρος τοὐλάχιστον....

Μιζαβραν. Δὲν πταίω ἐγώ, κύριε Βλαδινέ... καὶ βέβαια, ἂν ἠμποροῦσα... ἀκόμη καὶ σήμερα τὸ πρωΐ ἔλεγα 'ς τὴ γυναῖκά μου· « Τὸ μεγαλείτερον εὐτύχημα εἰς ἕνα ἄνθρωπον εἶναι νὰ ἠμπορεῖ νὰ πληρώνῃ τακτικὰ τὸ 'νοίκι του.»

Βλαδινε. Κάλλιστα... ἐκτιμῶ πολὺ τὰ αἰσθήματά σας...

Μιζαβραν. Ἀλλ' οἱ δουλειαῖς δὲν 'πηγαίνουν καλά... Εἶναι, βλέπετε, ὁ πόλεμος τῆς Ἀμερικῆς... τί νὰ κάμω καὶ ἐγώ ;...

Βλαδινε, *(πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱόν του, καθήμενος καὶ πάλιν παρὰ τὴν τράπεζαν).* Τὸ βέβαιον εἶναι πῶς ἔχει ὅλην τὴν καλὴν διάθεσιν, ἀλλά...

Μιζαβραν. Ἀφίνω πλέον πῶς ἡ γυναῖκά μου εἶναι ἄρρωστη, καὶ τὸ μικρότερό μου παιδὶ πάσχει ἀπὸ βρογχίτιδα... ἔχει ἕνα βῆχα τόσον δυνατόν...

Βλαδινε. Ἀλλά...

Μιζαβραν. Ὅμως θὰ φροντίσω...

Βλαδινε. Σᾶς εὐχαριστῶ...

Μιζαβραν. Ἀφίνω ποῦ δὲν ἔχομε φωτιά...

Βλαδινε. Διατί ;

Μιζαβραν. Τὸ τζάκι καπνίζει τόσον πολύ, ποῦ στραβώνει τὰ 'μάτια.

Βλαδινε. Εἶναι, φαίνεται, ἀπὸ τὴν καπνιά. Δὲν ἐκαθαρίσατε τὴν καπνοδόχον ;

Μιζαβραν. Ὦ κύριε,... τὴν καθαρίζομεν δύο φορᾶς τὸν χρόνο.

Βλαδινε. Τότε θὰ εἶναι χαλασμένον τὸ τζάκι.

Μιζαβραν. Πιθανόν... καὶ ἂν εἴχετε τὴν καλωσύνην νὰ διατάξετε νὰ βάλουν μίαν ἐσχάραν εἰς τὸ τζάκι καὶ νὰνοίξουν μίαν τρύπαν εἰς τὸν σωλῆνα...

Βλαδινε. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι... *(Ἡ Ἐρριέττα τῷ νεύει. Ἀναφωνῶν).* Ἄ ! νὰ σᾶς εἰπῶ ! Ζητεῖτε νὰ κάμω ἐπισκευάς...

Μιζαβραν. Ἐγώ, κύριε ; ... Δὲν ζητῶ τίποτε... Ὁ κύριος εἶναι ὑπερβολικὰ ἀγαθός, ὥστε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ζητήσῃ κάνεὶς τίποτε... Ἂν ὁ κύριος ἀπαιτῇ... θὰ ἐξακολουθοῦμεν νὰ μὴ ἀνάπτωμεν φωτιάν...

Βλαδινε. Δὲν εἶπα αὐτό.

Μιζαβραν. Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ μὲ ἐμποδίσῃ νὰ βάλλω νὰ καθαρίζουν τὴν καπνοδόχην... διότι εἶμαι καλὸς ἐνοικιαστής...

Βλαδινε. Τὸ εἰξεύρω... τὸ εἰξεύρω...

Μιζαβραν. Βεβαιωθῆτε, ὅτι ἂν δὲν εἶχα τὸ μικρό μου ἄρρωστον... καὶ τὴ γυναῖκά μου 'ς τὸ κρεβάτι...

Βλαδινε *κατ' ἰδίαν.* Τοὺς δυστυχισμένους. *(Μεγαλοφώνως)* Γιὰ ἄς ἰδοῦμεν πάλιν. Εἴπατε μίαν ἐσχάραν καὶ μίαν τρύπαν εἰς τὸν σωλῆνα... δὲν θὰ χρειάζωνται ἴσως μεγάλα ἔξοδα...

Μιζαβραν. Ἄ ! τιποτένια πράγματα ! δηλαδὴ μὲ ἕνα γύφτο, μὲ ἕνα πρόστυχον κτίστην καὶ μὲ ἕνα παληοαρχιτέκτονα 'κεῖ... διορθώνεται ἀμέσως.

Βλαδινε. Καλά... ἡσυχάσατε... θὰ γράψω εἰς τὸν παληο... *(διορθῶν ἑαυτὸν)* εἰς τὸν ἀρχιτέκτονά μου...

Μιζαβραν. Ὦ, εὐχαριστῶ, κύριε... Τί τὰ θέλετε ὅμως, πολὺ μ' ἐλυπήσατε.

Βλαδινε. Ἐγώ ;

Μιζαβραν. Βέβαια... σᾶς ἐπέρασε ἡ ἰδέα πῶς δὲν ἤθελα νὰ πληρώσω τὸ 'νοίκι...

Βλαδινε, *ζωηρῶς.* Δὲν εἶπα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! ἐκάμετε λάθος, κυριε Μιζαβράν!... ἐκάμετε λάθος ! *(ἐγείρεται).*

Μιζαβραν. *(θρηνωδῶς).* Εἶναι πολὺ βαρύ... νὰ ἦσαι τίμιος ἄνθρωπος... νὰ ἔχῃς ἄρρωστη τὴ γυναῖκά σου...

Βλαδινε, Ἔλα, θάρρος ! ὅλα θὰ διορθωθοῦν !

Μιζαβραν. Ἄ ! τὴν εἶδα ἐγὼ τὴ μοῖρά μου!.. Χαίρετε, κύριε...

Βλαδινε, *(κρατῶν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος).* Τὸ λοιπόν, κάμε μου δύο τρία ζευγάρια... καὶ νὰ μὴ τὸ μάθῃ ἡ γυναῖκά μου !

Μιζαβραν. Καλά, κύριε... Θά μου ἐπιτρέψετε ὅμως νὰ σας παρατηρήσω ὅτι τὸ ποδάρι σας ἐμεγάλωσε...

Βλαδινε. Ἄ !

Μιζαβραν. Ἀλλὰ δὲν τὸ λέγω αὐτὸ διὰ νὰ αὐξήσω τὴν τιμὴν τῶν ὑποδημάτων!...

Βλαδινε. Ὅμως... ἂν ἐμεγάλωσε ὑπερβολικά...

Μιζαβραν. Ὄχι, κύριε ! Οἱ παλαιοὶ μουστερίδες ὅσῳ ἐπλήρωναν πρέπει νὰ πληρώνουν, ὄχι περισσότερον !

Βλαδινε. *(ἰδίᾳ).* Ἄ ! αὐτὸ εἶναι ὡραῖον.... ἔχει γενναῖα αἰσθήματα ὁ καημένος !... *(μεγαλοφώνως).* Λοιπόν, χαίρετε, κύριε Μιζαβράν.

Μιζαβραν, *(χαιρετίζων).* Κύριε... κυρία...

Βλαδινε, *(συνοδεύων αὐτόν).* Θάρρος! θάρρος!

Μιζαβραν. Ἄ ! κύριε, ἂν δὲν ἦτον... ὁ πόλεμος τῆς Ἀμερικῆς !

Βλαδινε. Ἔ! ὅλα θὰ διορθωθοῦν ! *(Ὁ Μιζαβρὰν ἐξέρχεται).*

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΛΕΩΝ εἶτα ΙΩΣΗΦ.

Βλαδινε. Τὸν δυστυχῆ! ἡ συμπεριφορά μου πρὸς αὐτὸν ἦτο κάπως τραχεῖα.

Λεων. Νομίζω μάλιστα πῶς ἦτο σκληρά...

Ερριετα. Μὲ αὐτὰ καὶ ἐκεῖνα, δὲν ἐπῆρες οὐδὲ λεπτόν, καὶ ὑπεσχέθης μάλιστα καὶ ἐπισκευάς.

Βλαδινε. Καλέ ! ἐπισκευάς! μίαν παληοεσχάραν!... Ἔπειτα τὸ κάτω κάτω οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠμποροῦν νὰ μένουν χωρὶς φωτιά... Τοὺς ἐνοικιάζω ἕνα τζάκι... ἐννοεῖται πῶς τοὺς τὸ ἐνοικιάζω διὰ νὰ ἀνάβουν φωτιά! Ἂς μὴ ζητῶμεν παράλογα πράγματα!

Ερριετα. Ἀλλὰ δὲν σοῦ πληρώνουν ἐνοίκιον δι' αὐτό...

Βλαδινε. Αὐτὸ εἶναι ἄλλο ζήτημα... Μὴ συγχέωμεν τὰ ζητήματα... Ἓν ἐκ τῶν δύο...

Ιωσηφ, *(εἰσερχόμενος).* Οἱ ἐνοικιασταὶ τοῦ κυρίου εἶναι ἀπ' ἔξω.

Βλαδινε, *(πρὸς τὴν σύζυγόν του).* Βλέπεις... ἀπάνω εἰς τὸ μεσημέρι... τί ἀκρίβεια!

Ερριετα, *(ἐγείρεται, ὡς καὶ ὁ Λέων).* Φέρουν χρήματα ;

Ιωσηφ. Δὲν εἰξεύρω... ἀλλὰ ἔχουν, καθὼς λέγουν, παράπονα νὰ κάμουν εἰς τὸν κύριον...

(Εἰσέρχεται ἡ Καίτη καὶ βοηθεῖ τὸν Ἰωσὴφ νὰποκομίσῃ τὰ τῆς τραπέζης.)

Βλαδινε. Ἄ!... Βάλε τους εἰς τὸ γραφεῖόν μου.

Ερριετα, *(πρὸς τὸν Λέοντα).* Ἂν θέλῃς νὰ μ' ἀκούσῃς, 'πήγαινε καὶ σὺ μαζὶ μὲ τὸν πατέρα σου.

Λεων. Εὐχαρίστως.

Βλαδινε. Αὐτὸ εἶναι καλλίτερον... διότι, ὅταν εἴμεθα δύο... Ἂν μὲ ζητήσουν τίποτε θὰ τοὺς εἴπω, ὅτι αὐτὸ εἶναι 'δική σου δουλειά. Ἔλα.

(Διευθύνονται πρὸς τὴν θύραν, ὅτε εἰσέρχεται ὁ Τιβούρκιος).

(Ἕπεται συνέχεια).

ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὀσάκις ἐξέρχομαι εἰς περίπατον, μεταβαίνω, ἐπίσης συχνότατα, οὐχὶ μακρὰν ἐκεῖθεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἕτερον μέρος τῆς πεδιάδος, εἰς τοὺς πρόποδας σχεδὸν τῆς Πάρνηθος, εἰς κομψὴν ἔπαυλιν οἰκοδομηθεῖσαν ἄλλοτε ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Ἀμαλίας καὶ καλουμένην ὑπὸ τῶν ἐντοπίων «ὁ Πύργος.» Ὑπάρχει ἐκεῖ πυργίσκος τις κακοῦ μεσαιωνικοῦ ρυθμοῦ, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς Ὄθων διήρχετο ἐνίοτε τὸ θέρος. Ἡ λεωφόρος εἶνε ἐξαίρετος, ἑκατέρωθεν ἔχουσα συκαμινέας· συναντᾷ δ' ὁ περιπατῶν ὡραίας συστάδας δένδρων καὶ ὑδρόμυλόν τινα μάλιστα περιβαλλόμενον ὑπὸ σκιερῶν καὶ ὑψηλῶν δένδρων. Ὁ Κηφισὸς τὸν χειμῶνα διέρχεται πρόχωμα ἱκανῶς εὐρὺ καὶ καταπίπτει αὖθις ὡς καταρράκτης ἐν μικρογραφίᾳ. Μακρὰ ἐλαιοστοιχία ἄγει εἰς τὸν βαυαρικὸν πυργίσκον, ὑψούμενον ἐν τῷ μέσῳ κήπου ἐπιμελῶς καλλιεργουμένου ὑπὸ τοῦ νέου ἰδιοκτήτου. Τὸ βαρὺ καὶ σκαιὸν τοῦτο οἰκοδόμημα ἔχει ἀψιδωτὰ παράθυρα καὶ ἐπάλξεις ἔτι!... Πρὸς ἐπίμετρον δὲ εἶνε ἐκτισμένον διὰ λίθων καὶ βεβαμμένον διὰ κιτρίνου χρώματος. Πῶς παραφωνεῖ ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Ἰκτίνου τὸ κακόζηλον τοῦτο γερμανικὸν φρούριον! ....

Ἀλλὰ δὲν μεταβαίνω δι' αὐτὸ εἰς τὸν «Πύργον·» εὑρίσκονται ἐκεῖ δύο σύνδενδροι λόφοι, ὅπου ἄλλοτε περιεπάτει ἡ βασίλισσα, καὶ οἵτινες νῦν ὁμοιάζουσιν ἐπαρκῶς πρὸς ἐγκαταλελειμμένον ἄλσος. Αἱ δενδροστοιχίαι διατηροῦνται εἰσέτι, ἄριστα ἄλλως χαραχθεῖσαι, τὰ δὲ δένδρα ἅτινα ηὐξήθησαν, μὴ συνδέοντα τὴν τύχην των πρὸς τὴν τῆς δυναστείας, ἀποτελοῦσιν ἱκανῶς σκιερὸν δασύλλιον. Τὸ χόρτον φύεται πανταχοῦ, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζει πρὸς τὴν χλόην τῶν χωρῶν τῆς Ἑσπερίας· ἡ βλάστησις αὕτη εἶνε ἀγρία, τραχεῖα καὶ διαλείπουσα. Ὑψηλοὶ σμίλακες ταλαντῶσι τὴν ὀξεῖαν κορυφήν των ἐν μέσῳ πευκῶν, καὶ εἰς τὰς ἐξαίθρας, ὑπὸ τὰ ἀειθαλῆ δένδρα, περὶ τὰς ἀνθισμένας βάτους ἐφ' ὧν βομβοῦσι χιλιάδες μελισσῶν, συχνὰ βλέπει τις ὄφεις ἕρποντας διὰ τῶν ὑψηλῶν ἀλοῶν. Τὴν ἄνοιξιν αἱ ἀνεμῶναι ἐκλάμπουσιν ἐρυθραί, ἰώδεις, κιτρινωπαί, ποικιλόχρωμοι, διαστίζουσαι τὰς λόχμας. Εἰς τὸν ὁρίζοντα διακρίνεται τὸ Πεντελικόν, πλησιέστερον δὲ τὸ βλέμμα εἰσδύει εἰς τὰς μελαίνας κλεισωρείας τῆς Πάρνηθος· ὄπισθεν, αἱ Ἀθῆναι διαχέουσιν ἐν τῇ πεδιάδι τὴν πληθὺν τῶν λευκῶν οἴκων των.

Ἐνίοτε ὁμοίως δι' ὁδοῦ παραδόξως ἀνωμάλου καὶ πεπυρωμένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου διευθύνομαι πρὸς τὸν Ὑμηττόν, ὅστις ἐγκρύπτει ἐπίσης ἐν ταῖς φαιαῖς καὶ φαλακραῖς αὐτοῦ πτυχαῖς, χαριέσσας τινὰς ὁάσεις. Ἡ μείζων καὶ δροσερωτέρα εἶνε ἡ φάραγξ τῆς Καισριανῆς. Ἀνάγκη ν' ἀνέλθῃ τις πεζὸς ἢ ἔφιππος διότι αἱ ἅμαξαι κινδυνεύουσι νὰ θραύσωσι τοὺς ἄξονας αὐτῶν ἐπὶ τοῦ κοίλου, τραχέος καὶ πετρώδους δρόμου. Παροδεύων τις χαράδραν τὰ μάλα παρεμφερῆ πρὸς κρημνόν, ἔνθα φύονται ἀφθόνως αἱ δάφναι, φθάνει, κατὰ τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ, μεταξὺ τῶν κλιτύων ὄρους ἐκ σχιστολίθου, εἰς ἡμικυκλιοειδῆ κοιλάδα ἀποφράσσουσαν ὁλοσχερῶς τὸν ὁρίζοντα. Ἐνταῦθα εὑρισκόμεθα ἐν τῷ μυστηριώδει κόλπῳ τοῦ ἄλσους, ἐντὸς δάσους ἐλαιῶν προαιωνίων· εἶνε ἡ πηγὴ τοῦ Ἰλισσοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον ἀνεγείρῃ αὐτόθι ναὸν ἀφιερωμένον ταῖς Νύμφαις, καὶ φαίνονται ἔτι τῇδε κακεῖσε κεκλιμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους συντρίμματα κιόνων. Ναΐσκος τις ἀνυψοῖ τὸ κωδωνοστάσιόν του παρὰ ταπεινὸν μοναστήριον. Τὸ ὕδωρ ἐκχέεται χαμηλοῦ τινος τοίχου, ὑπὸ κεφαλὴν κριοῦ ἐξ ἀρχαίου μαρμάρου. Τὸ ὕδωρ διὰ τῆς δροσερότητος, τῆς διαυγείας, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἐλαφρότητος αὐτοῦ καταθέλγει τὸν κεκοπιακότα ὁδοιπόρον. Ἡ ἀνάπαυσις ὑπὸ τὴν ὡραίαν ἐκείνην σκιάν, ἐν τῇ σιγῇ τῇ διακοπτομένῃ ὑπὸ τοῦ ᾄσματος τῶν τεττίγων

καὶ τῶν κωδωνίσκων τῶν ποιμνίων, εἶνε ἀληθὴς ἀπόλαυσις μετὰ τὸ καῦμα τοῦ ἡλίου. Νομίζει τις ὅτι τὸν ὑποδέχονται αἱ φιλόξενοι νύμφαι· αἱ Ναϊάδες καὶ αἱ Δρυάδες μειδιῶσιν ἡμῖν διὰ τῶν κλάδων· αἱ μυθολογικαὶ μέλισσαι βομβοῦσιν ἐπὶ τῶν βάτων. Εἶνε αὐτόχρημα εἰδυλλιακὸν τοπίον. Ψιθυρίζω ἄκων τὰ *Βουκολικὰ* τοῦ Οὐεργιλίου· μοὶ φαίνεται ἐνίοτε ὅτι ἀκούω ἐγγύς μου τὰ διαλογικὰ ᾄσματα τῶν ἀθανάτων ποιμένων ἐξηπλωμένων ὑπὸ τὰ φυλλώματα. Ὑπεράνω ὑψοῦνται αἱ τραχεῖαι δειράδες τοῦ Ὑμηττοῦ, ἡλιοφαεῖς. Τὴν ἑσπέραν πάντα περιβάλλονται ὑπὸ ἰώδους σκιᾶς, ὁ δὲ ὁδοιπόρος κατέρχεται τὰς κλιτύας τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἔχων ἐπὶ τοῦ εὐρέος πανοράματος τῆς πεδιάδος, τῆς πόλεως καὶ τῆς θαλάσσης.

Πέραν τῶν τοποθεσιῶν τούτων — ἠδυνάμην δὲ καὶ ἄλλας ν' ἀναφέρω ἂν δὲν ἐφοβούμην μὴ φανῶ μονότονος ἀναμιμνήσκων τόσας σκιώδεις φάραγγας διαρρεομένας ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ, — κεῖται ἡ Κηφισία, εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ Πεντελικοῦ. Ἄλλοτε ἡ ἀπόστασις ἦτο ἱκανῶς μακρά, σήμερον ἄγει ἐκεῖσε ὁ σιδηρόδρομος.

Πρὶν ἢ φθάσωμεν, σταθμεύω ἐν Ἀμαρουσίῳ, ὡραίᾳ κωμοπόλει ἡμικεκρυμμένῃ ἐντὸς τῶν δένδρων. Εἷς τῶν ἑκατομμυριούχων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ — ὅπερ κάλλιον — εἷς τῶν εὐεργετῶν τῆς χώρας αὐτοῦ, ὁ κ. Συγγρός, κέκτηται μεγαλοπρεπῆ παράδεισον, κατάφυτον πάσης μεσημβρινῆς βλαστήσεως καὶ διαρρεόμενον ὑπὸ πηγῆς πολυχεύμονος. Διέδραμον ἐκεῖ ἀληθῆ σύμφυτα δάση, διελαυνόμενα ὑφ' ἁμαξιτῶν ὁδῶν, λόχμας, σκιάδας. Ὑπὸ τὴν σκιὰν ἐκείνην, δύναταί τις ν' ἀψηφήσῃ τὸ θερινὸν θάλπος—δὲν εἶνε δὲ μικρὸν τοῦτο· ἡ διακεκαυμένη ζώνη εἰσδύει ἐκεῖ μετά τινος συστολῆς. Ὀλίγῳ πορρωτέρω ἡ Κηφισία, ἀνοίγει τοὺς κομψοὺς δρόμους της, ὧν ἑκατέρωθεν ἐγείρονται κομψαὶ ἐξοχικαὶ οἰκίαι περιβαλλόμεναι ὑπ' ἀνθοβριθῶν κήπων. Ἐν τῷ κέντρῳ πελωρία τις πλάτανος, περιώνυμος ἐν τῇ Ἀττικῇ—σύγχρονος πρὸς τὰς ἐλαίας τοῦ ἱεροῦ ἄλσους, ὑψοῦται μονήρης ἐν στρογγύλῃ πλατείᾳ, καταχέουσα θελκτικὴν σκιάν. Παρὰ τὸ γιγαντιαῖον τοῦτο ἀλεξήλιον ὑψοῦνται αἴγειροι, ὄροφος φύλλων καὶ κλάδων, δασεῖα βλάστησις πλήρης φρικιάσεων τοῦ ἀέρος καὶ φωνῶν πτηνῶν. Ὑψηλά, διὰ τῶν ὀδοντωτῶν κορυφῶν, φαίνεται φωταυγὲς τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ.

Περιπλανῶμαι εὐαρέστως ἐν Κηφισίᾳ εἰσδύων εἰς τοὺς κήπους, διαβαίνων τοὺς φραγμούς, διασκελίζων τὰ εὐρέα ῥυάκια, διερχόμενος τοὺς λειμῶνας καὶ τὰς ἀμπέλους καταρρύτους πάντοθεν. Εὑρίσκομαι ἐδῶ ἐν πλήρει ἐξοχῇ, ἐν μέσῳ ὑψηλῶν χόρτων. Οἰκίσκοι κρύπτονται ἐν ταῖς συστάσι· τὸ φῶς κατέρχεται διὰ τῶν ἐλαιῶν λαμβάνον ἀνοικτόν τι πράσινον χρῶμα· τετράγωνοι δεξαμεναὶ ἀντανακλῶσι τὰς ἀποχρώσεις τοῦ οὐρανοῦ· αἶγες τρώγουσιν ἰσχνοὺς θάμνους, ξανθαὶ ἀγελάδες ἀναμηρυκῶνται ὑπὸ τὰς συκαμινέας καὶ ἐξαπλοῦνται ὑπὸ τὰς μύρτους καὶ τὰς ῥοδοδάφνας.

Ἂν θελήσῃ τις, βαίνων πέραν τῆς Κηφισίας, ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὄρος, τὸ Πεντελικὸν ἀνοίγει τὰ μεγάλα αὐτοῦ δάση, ὅθεν δύναταί τις ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ λατομεῖα τοῦ μαρμάρου, ἱερὰ προπύλαια ἀφ' ὧν ἐξῆλθον οἱ πλεῖστοι ναοὶ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἑλλάδος, ἐντεῦθεν δὲ μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς πυραμίδος. Ἂν δὲ πλησιάσῃ τις, τοὐναντίον, πρὸς τὴν Πάρνηθα, προχωρεῖ μέχρι Τατοΐου, κειμένου ἐν τῷ κέντρῳ ὑψηλῶν δασῶν. Ἄλλοτε, μοὶ εἶπον, λῃσταὶ *ἐλημέριαζον* εἰς τὰς ἀγρίας ἐκείνας κλεισωρείας, ὅπου ἦτο δυσχερὲς νὰ συλληφθῶσι, πολλὰ δὲ τῶν μαύρων ἐκείνων σπηλαίων εἶδον ὁμίλους, γραφικωτάτους ἴσως εἰς τὴν ὑπέρυθρον λάμψιν ὑπαιθρίου πυρᾶς ἀλλ' ἐλάχιστον θάρρος ἐμπνέοντας εἰς τοὺς βραδύναντας διαβάτας. Οἱ λῃσταὶ οὗτοι πολλῷ ἀκινδυνώτεροι βεβαίως τῶν βδελυρῶν τυχοδιωκτῶν τῶν ἡμετέρων πόλεων τῆς Ἑσπερίας, φαίνονται ἀπαρνηθέντες νῦν τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν. Τὰ δι' ἐλεφαντόδοντος κεκοσμημένα μακρὰ πυροβόλα εὑρίσκονται εἰσέτι, εἶνε ἀληθές, ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν νομάδων ποιμένων· τὰ πιστόλια καὶ τὰ ἐγχειρίδια ἀπαστράπτουσιν ἐνίοτε ἐν τῇ ζώνῃ ἀγαθοῦ τινος χωρικοῦ, τραχέος τὸ ἦθος, φοροῦντος ἐρυθρὸν φέσιον ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ φουστανέλλαν ἢ ἐπενδύτην ἀμφιβόλου λευκότητος· ἀλλ' οὐδεὶς φόβος πλέον ὑπολείπεται. Αἱ περὶ λῃστῶν διηγήσεις εἶνε παραδόσεις ἄλλων χρόνων. Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ ταύτῃ τῇ ἄλλοτε φοβερᾷ, ἐν Τατοΐῳ, εἰς τὴν κλιτὺν τοῦ δασώδους βουνοῦ, ὅπου εὕρηνται τὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου φρουρίου τῆς Δεκελείας, ἐσκήνωσεν ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος· ὡραῖον ἐξοχικὸν περίπτερον περικυκλούμενον ὑπὸ οἰκίσκων τινῶν, περιβαλλόμενον πάντοθεν ὑπὸ κήπων καὶ χλοερῶν λειμώνων, δροσερὸν καὶ περικαλλὲς μονῆρες διαίτημα ἄξιον ἡγεμόνος ἐννοοῦντος τὰ θέλγητρα τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, σώφρονος δ'ἅμα ἐν τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ διαγωγῇ, ὑψοῦται ἐν μέσῳ τῶν ἄλλοτε ὁρμητηρίων τῶν λῃστῶν. Ἕκαστον θέρος ὁ συνετὸς καὶ προσηνὴς βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος διέρχεται ἐκεῖ μῆνάς τινας μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Τιμηθεὶς ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ φιλοξενείας θὰ διατηρήσω εὐλαβῆ αὐτῆς ἀνάμνησιν. Ἄλλοτε ἦτο ἐπικίνδυνον ἐγχείρημα ἡ διάβασις τοῦ δάσους τοῦ Τατοΐου· σήμερον εἶνε εἷς τῶν θελκτικωτάτων περιπάτων πρὸ πάντων τὴν νύκτα ὅταν οἱ δρόμοι καὶ ἡ ἀπόκρημνος δίοδος λούωνται ὑπὸ τοῦ σεληνόφωτος.

Θέλετε νὰ ἐξέλθωμεν ὀλίγον τῆς ἀθηναϊκῆς

πεδιάδος παροδεύοντες τὰς κλιτύας τοῦ Ὑμηττοῦ; Παρερχόμεθα τὸ Λιόπεσι, ἔνθα θαυμάζομεν ἐν τοῖς ἀμπελῶσιν ἀρχαῖον λέοντα, καλλίστης τέχνης, ἐξ ὡραιοτάτου μαρμάρου, ἐρείπιον ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ἀνακεκλιμένον, καὶ ὅπερ θὰ ἠυχόμην νὰ στηθῇ ἐπὶ ὑποβάθρου. Προχωροῦμεν μέχρι τοῦ Μαρκοπούλου καὶ ἀφικνούμεθα μετὰ τετράωρον πορείαν εἰς τὰ μεταλλωρυχεῖα τοῦ Λαυρείου. Πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἡ χώρα αὕτη ἦτο ἔρημος. Πάλαι αἱ Ἀθῆναι ἐξεμετάλλευον ἄργυρον, ἐξ οὗ διὰ τῆς ἐργασίας τῶν δούλων εἶχον ἀξίαν λόγου πρόσοδον· ἀλλ' οἱ ἐργάται τῶν τότε χρόνων ἠρκοῦντο εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς καθαρᾶς μεταλλίτιδος ἀπορρίπτοντες τὴν ὑποστάθμην, ἐξ ἧς ἠγνόουν νὰ ἐξαγάγωσι τὸ μέταλλον· οὕτω λοιπὸν συνεσωρεύθησαν λόφοι πλήρεις λησμονηθέντος πλούτου. Ἑτέρωθεν δὲ τὰ ἀρχαῖα μεταλλεῖα δὲν εἶχον ἐξαντληθῆ. Δύω νοήμονες βιομήχανοι οἱ κκ. Ῥοῦ καὶ Σερπιέρης ἀντιπρόσωποι γαλλικῆς ἑταιρείας, κατιδόντες εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰ ἀρχαῖα φρέατα στοιχεῖα μεγάλου πλούτου ἀνέλαβον τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν. Ἀντιπαρέρχομαι τὴν ἀφήγησιν τῶν δικῶν καὶ διπλωματικῶν περιπλοκῶν, αἵτινες ἐπηκολούθησαν. Ὁ κ. Ἰούλιος Φερύ, πρεσβευτὴς τότε ἐν Ἀθήναις ἐπεράτωσε μετὰ μεγάλης δεξιότητος τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην· ἐπῆλθε συμβιβασμός τις· καὶ αἱ μὲν σκωρίαι ἐπεδικάσθησαν εἰς ἑλληνικήν τινα ἑταιρείαν, τὰ δὲ ἀρχαῖα μεταλλεῖα εἰς τοὺς κκ. Ῥοῦ καὶ Σερπιέρην· τὰ δύο ἐργοστάσια λειτουργοῦσιν ἔκτοτε ἐπικερδῶς. Χωρίον, *Ἐργαστήρια* κληθέν, ἐκτίσθη ἐν τῇ σκιᾷ αὐτῶν.

Ἐπεσκέφθην τὰ ἐργαστήρια ταῦτα, ἅτινα διατελοῦσιν ἐν πλήρει συμπνοίᾳ. Αἱ σκωρίαι ἐκβάλλουσιν ὅ,τι περιέχουσιν ἐκθλιβόμεναι ὑπὸ ἰσχυρῶν μηχανημάτων, καὶ τὴν νύκτα ἔτι, ὑπὸ τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς· εἰς δὲ τὸ μεταλλεῖον φέρει περίεργος καὶ ἐνδιαφέρουσα ὑπόγειος κάθοδος. Δίκτυόν τι μὲ κατεβίβασεν εἰς τὴν καταβόθραν ἐκείνην, ἥτις ἀναμιμνήσκει τὴν κατάβασιν τῶν ἐπικῶν ἡρώων εἰς τὴν κόλασιν· εἰς βάθος ὀγδοήκοντα μέτρων ὑπάρχουσιν εὐρεῖαι αἴθουσαι ἃς ἐλάξευσαν ὑψιθόλους αἱ σκαπάναι τῶν ἀρχαίων μεταλλωρύχων, εἶτα δὲ μεγάλοι διάδρομοι ἐν οἷς ἐκτελοῦνται αἱ νεώτεραι ἐργασίαι. Τὸ χῶμα ἐνέχει ἀργυροῦχον μόλυβδον καὶ πρὸ πάντων καλαμίνην. Ἐν ταῖς στοαῖς ἐκείναις, αἵτινες φωτίζονται ὑπὸ τοῦ ἀμυδροῦ φωτὸς τῶν λυχνιῶν, ἀναπνέομεν πνιγηρὰν θερμότητα, βλέπομεν δὲ παρερχομένους τοὺς ἐργάτας κεκαλυμμένους ὑπὸ μαύρης κόνεως. Ἀκουσίως, ἡ ψυχὴ ἀνησυχεῖ, εἰς τὰ βάθη τῶν πενθίμων ἐκείνων διαδρόμων. Συγκινούμεθα πρὸ τῆς τραχείας καὶ σκοτίας ἐκείνης ἐργασίας. Ἐκεῖ κάτω εἶνε πλουτώνιός τις Παρθενών, Ἀκρόπολίς τις κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν, θαυμασία ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ βάθους. Νομίζει τις ὅτι ὑποχθόνιοι δαίμονες ἔσκαψαν τὸν ζοφερὸν ἐκεῖνον χῶρον, ἐν ᾧ οἱ θεοὶ τοῦ φωτὸς ἀνίδρυον τοὺς ναοὺς αὐτῶν ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανόν. Εἴμεθα ἐν τῷ βασιλείῳ τοῦ Ἡφαίστου, μετὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. Ζωηρὰν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ ἡμῖν ἡ ἀντίθεσις τοῦ πενθηροῦ σκότους καὶ τῆς ἐναερίου αἴγλης. Αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς μετὰ τὴν περιπλάνησιν ἐν τῇ νυκτί, φωτιζομένῃ ὑπὸ τῶν ταλαντωμένων λυχνιῶν τῶν μεταλλωρύχων, ἐπαναβλέποντες τὸ ὑπαίθριον μειδιῶν φῶς καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Μιᾶς ὥρας ἀμαξοπορεία ἤγαγεν ἡμᾶς ἀκολούθως εἰς τὸ Σούνιον. Ἐνταῦθα κατακλυζόμεθα ὑπὸ τοῦ κυανοῦ τοῦ διαστήματος καὶ τῆς θαλάσσης. Διὰ μέσου σπάρτων καὶ βάτων, βράχων καὶ μαρμαρίνων συντριμμάτων, ἀναρριχώμεθα εἰς ὑψηλὸν λόφον· ἀνερχόμεθα εἰς τὴν κορυφήν, δηλαδὴ πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις ὑπέρκειται τῶν κυμάτων. Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου, γενομένου περικλεοῦς ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μονήρων μελετῶν τοῦ Πλάτωνος, ὑπολείπονται ἕνδεκα λευκοὶ κίονες, ἐκ μαρμάρου γαλακτώδους, ὧν ὁ τῆς ἀκτῆς ἄνεμος ἀπέτριψε τὰς ῥαβδώσεις. Ἐπὶ ἑνὸς τούτων ὁ Βύρων ἐχάραξε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· πάντες οἱ φίλοι τῆς Ἑλλάδος ἔρχονται πρὸς εὐλαβῆ ἐπίσκεψιν εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ταῦτα ἐρείπια. Ἔμεινα ἐπὶ μακρὸν διανοούμενος τὸν θεῖον φιλόσοφον, ὅστις ἐκεῖ διεώρα τὰς αἰωνίας ἰδέας περὶ τῶν φθαρτῶν πραγμάτων· ἐκάθησα, ὡς ἐκεῖνος, ἐπικαλούμενος τὴν σκιὰν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ὑπερκρεμαμένου τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀνδήρου· ἡ τραχεῖα ἀκτὴ εἶνε ὑψηλὴ καὶ ἀπορρώξ. Τὰ διαυγῆ ὕδατα πλήττουσιν ἀπαύστως τὴν πλήρη ὑφάλων βάσιν αὐτῆς. Πρὸ τοῦ βλέμματος τὸ ἀπέραντον διάστημα βυθίζεται εἰς συγκεχυμένον φῶς· εἶνε τὸ ὡραιότερον ὄνειρον θερινῆς νυκτός.

Ἂν δὲ ἀπὸ λέμβου ἴδητε τὸ ἀκρωτήριον καὶ τοὺς κίονας ὑψούμενα πρὸ ἡμῶν, ἡ ἐντύπωσις εἶνε μείζων ἔτι ἴσως. Ἡ ἀμαυρὰ λευκότης τῶν μαρμάρων συγχέεται τῷ κυανῷ ὡς μαγευτικὴ ὀπτασία· μοὶ φαίνεται ὅτι βλέπω τὰ φαντάσματα τῶν Ὀλυμπίων θεῶν ἐν αἴγλῃ ἀποθεώσεως. Τὰ ἀκτινοβολοῦντα ταῦτα ἐρείπια λαλοῦσιν ἡμῖν περὶ ἀθανασίας· αἱ ἀόρατοι οὐσίαι τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ, ὑπερίπτανται τοῦ μυστηριώδους τούτου ὑποβάθρου, ὅπου συναντῶνται πᾶσαι τῆς θαλάσσης αἱ πνοαί, καὶ πᾶσαι τοὐρανοῦ αἱ ἀκτινοβολίαι. Ὁ ἱερὸς οὗτος χῶρος εἶνε ὄντως ἓν τῶν ἀσύλων τῆς ψυχῆς, ἓν τῶν μερῶν ἐν ᾧ ἀναπαύεται τὸ διατρέχον τὰς ἀβύσσους πτερωτὸν πνεῦμα, σκοπιά τις τοῦ ἀπείρου.

Ἐπανέλθωμεν συγκεκινημένοι, ἡττηθέντες,

κατακτηθέντες αὖθις ὑπὸ τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ Παρθενῶνος· διὰ τῆς ἁγίας φύσεως ἀνευρίσκομεν μετ' εὐλαβοῦς χαρᾶς τὴν αὐτὴν ζῶσαν ἀλήθειαν ὑπὸ τὰ Προπύλαια. Ἐπανερχόμενοι εἰς Ἀθήνας θὰ ἐπανεύρωμεν αὖθις τὴν ὀνειροπόλησιν τοῦ Σουνίου. Καὶ ἂν θέλετε νὰ ἐπανίδητε καὶ πάλιν τὸν Πλάτωνα, ἀλλ' οἰκείως πλέον, ὑπάγετε ἡμέραν τινά, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ν' ἀναζητήσετε αὐτὸν ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ πεδίῳ, ἐν μέσῳ δένδρων τινῶν καὶ διεσκορπισμένων κιόνων· θὰ εὕρητε ἐκεῖ, οὐ μακρὰν τοῦ ξηροῦ λόφου ὅπου ὑψοῦνται οἱ τάφοι τοῦ Ὀδοφρείδου Μυλλέρου καὶ τοῦ Καρόλου Λενορμάν, μικρὸν περίβολον, ἀγροτικὸν οἰκίσκον περιβαλλόμενον ὑπὸ φυλλώματος· δὲν εἶνε τίποτε· ἀλλ' ἡ παράδοσις τοποθετεῖ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ τοὺς κήπους τοῦ Ἀκαδήμου. Ἁπλῆ ἀγροικία εὑρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ ἀμπελώνων· ἐρείπια τινὰ μαρμάρου εἰσὶν ἐντετειχισμένα εἰς κεκονιαμένον τοῖχον. Οὐδέν τις σχεδὸν βλέπει· μόνον δ' ἀναμιμνήσκεται ἐν τῷ περιπάτῳ τούτῳ· ἀλλ' οἷαι ἀναμνήσεις εἶνε αὗται! Ἐνταῦθα λοιπὸν ὁ Πλάτων συνδιελέγετο μετὰ τῶν μαθητῶν του; Τὸ ἤρεμον καὶ χλοάζον τοῦτο τοπίον ἐξετείνετο πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ γαληνίου τὴν ψυχὴν φιλοσόφου; Οἱ χωρικοὶ φαίνονται ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ θέᾳ ἡμῶν, ἀλλ' αἱ φιλοσοφικαὶ σκιαὶ μειδιῶσιν ἡμῖν ἐκ τοῦ ἄλσους καὶ νομίζω ὅτι ἀκούω τὴν ἠχὼ τῆς φωνῆς τοῦ φιλοσόφου ἐν τῇ φρικιάσει τῶν σμιλάκων καὶ τῶν ἐλαιῶν.

Ἂς θεωρήσωμεν νῦν τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Λυκαβητοῦ, ὅστις ἀνυψοῖ παρ' αὐτὰς τὰς Ἀθήνας τὴν ὀξεῖαν κορυφήν του, ὑψηλότερος τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ δρόμος εἶνε τραχὺς καὶ ἡ ἀνάβασις δυσχερής. Ἡ ἀτραπὸς ἐχαράχθη ἐν τῷ βράχῳ. Τὸ βουνὸν ἐπιστέφεται ὑπὸ στενοῦ ὀροπεδίου ἐν ᾧ ἐκτίσθη ναΐσκος. Ἐκεῖθεν τὸ βλέμμα ὑμῶν ἐκτείνεται ἐφ' ὅλων τῶν τοπίων, ἅτινα διεδράμομεν, τῶν δύο Φαλήρων, τοῦ ὀφιοειδῶς περιελισσομένου εἰς τὴν πεδιάδα μεγάλου δάσους, τῶν ῥωγμῶν τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ τῶν συνδένδρων ἐν τῷ μεταξὺ λεκανοπεδίων, τῶν πέριξ τοῦ Πεντελικοῦ, τῶν περιεζωσμένων ὑπὸ θάμνων, συκαμινεῶν καὶ ἀλσῶν χωρίων, τῆς Κηφισίας, καὶ πέραν, μακρὰν τοῦ Τατοΐου, καὶ τῆς Πάρνηθος βυθιζομένης εἰς τὸ φαιὸν κυανοῦν τοῦ ὁρίζοντος. Ὁ ἥλιος κατέρχεται ἠρέμα πρὸς τὴν θάλασσαν περιαυγάζων τὰ ὄρη τῆς Κορίνθου. Ὁ Κιθαιρὼν γνοφοῦται, καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἀνυψοῦται συγκεχυμένος ψίθυρος σβεννύμενος κατὰ μικρὸν ἐν τῇ σιγηλῇ ἠρεμίᾳ τῆς νυκτός.

Α.

ΑΛΦΡΕΔΟΣ ΚΡΟΥΠ

Ὁ «βασιλεὺς τῶν κανονίων» ἀπέθανεν. Μετὰ μακρὸν βίον, ὃν κατηνάλωσε τελειοποιῶν τὸ ὑλικὸν τοῦ πολέμου, ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου εἰρηνικῶς, ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ ἐπαύλεως παρὰ τὸ Ἔσσεν. Ἡ Ἀγγλία ἦτο ἡ γῆ τοῦ σιδήρου, ὁ δὲ Κροὺπ ἀνέπτυξε τὰς ἀρετὰς τοῦ χάλυβος. Ὡρμήθη ἐκ σμικρῶν. Κατ' ἀρχὰς αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός του συνειργάζοντο μετὰ τῶν ὀλίγων ἐργατῶν, οὓς ἐπησχόλουν, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ πατρός των κληροδοτηθὲν μικρὸν χυτήριον σώζεται ἐν μέσῳ τοῦ κολοσσιαίου καταστήματος τοῦ Ἔσσεν, δεικνύον τὸ σπέρμα, ἐξ οὗ ἀνεπτύχθη ὅλος ὁ ὀργανισμός. Ἐν ἀρχῇ ὁ Κροὺπ παρῆγεν ἁπλῶς τέλειον χάλυβα προσαρμοζόμενον εἰς πᾶσαν χρῆσιν. Ἀλλ' ἐκυοφορεῖτο ἐν τῇ πυροβολικῇ τέχνῃ μεταβολή, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδράσῃ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιχειρηματίου Γερμανοῦ ἐργοστασιάρχου. Τὰ τελειοποιηθέντα ὅπλα τοῦ πεζικοῦ ἔβαλλον εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, καθίστατο δ' ἀναπόφευκτος καὶ ἡ ἀνακαίνισις τοῦ πυροβολικοῦ. Τὰ ἐκ σιδήρου καὶ ὀρειχάλκου εὐπρόσωπα τηλεβόλα, ἅτινα ἔρριπτον στρογγύλας σφαίρας ἐν Οὐατερλώ, δὲν ἀνταπεκρίνοντο πλέον εἰς τὰς ἀνάγκας. Ὁ πεζὸς ἐδέσποζε καὶ ὁ πυροβολητής, ἵνα τηρήσῃ τὴν προσήκουσαν θέσιν, ὤφειλε νὰ βελτιώσῃ τὰ ἐργαλεῖά του, ἐπεκαλέσθη δὲ πρὸς τοῦτο τὴν ἀρωγὴν τοῦ μηχανικοῦ καὶ τοῦ μεταλλουργοῦ. Ἀπῃτεῖτο νὰ εὑρεθῇ τὸ κατάλληλον μέταλλον καὶ ὁ κατάλληλος μηχανισμός. Τὸ μέγα τηλεβόλον, ὅπερ περιλαμβάνει σάκκον πυρίτιδος καὶ ἐκσφενδονίζει εἰς ἀπόστασιν 8 — 9 μιλίων μύδρον ἔχοντα βάρος τόνου, δὲν ἐπενοήθη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ἐζητεῖτο χάλυψ πρὸς κατασκευὴν ῥαβδωτῶν τηλεβόλων. Ὁ μέγας ὄγκος τοῦ σφυρηλάτου χάλυβος, ὃν ἔπεμψεν ὁ Κροὺπ εἰς τὴν λονδίνειον Ἔκθεσιν τοῦ 1851, ἦτο ὁ προάγγελος τοῦ βαρέος πυροβολικοῦ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν. Παραδόξως ἡ τελικὴ ἐπιτυχία ὀφείλεται εἰς σφάλμα περὶ τὴν κατασκευὴν τῶν πρώτων τηλεβόλων. Ἐπιστεύετο τότε ὅτι χαλύβδινον τηλεβόλον ἔπρεπε νὰ ἦναι μονοκόμματον, δὲν ἐθεωρεῖτο δὲ δυνατὸν νὰ συναπαρτίζηται ἐκ διαφόρων τεμαχίων. Ὁ Τσάρος, θέλων ῥαβδωτὰ τηλεβόλα καὶ φρονῶν ὅτι ὁ χάλυψ ἦτο τὸ κατάλληλον μέταλλον, συνωμολόγησε μετὰ τοῦ Κροὺπ μέγα συμβόλαιον περὶ προμηθείας ὑλικοῦ. Τὸ Ἔσσεν ἐχορήγει τὸ μέταλλον, ἡ δὲ Ῥωσσία ἐχάλκευε τὰ τηλεβόλα. Ἀλλὰ τὰ ὅπλα διεῤῥηγνύοντο ταχέως, καὶ ἡ μὲν Ῥωσσία ἐμέμφετο τὸ μέταλλον, ὁ δὲ Κροὺπ τοὺς ὁπλοποιούς. Τὸ φάρμακον εὑρέθη ἐν ἄλλῳ τρόπῳ κα-

τασκευῆς, ἡ ἐπίνοια δ' αὕτη κατέστησε τὸν Κροὺπ ὁπλοποιὸν καὶ «βασιλέα τῶν κανονίων.»

Ἐπί τινα χρόνον ὁ Κροὺπ ἐπάλαισε κατ' ἐπιφόβου ἀνταπαιτητοῦ. Τὸ σύστημα τοῦ Ἄρμστρογκ ἐκέκτητο ἀναμφισβήτητα πλεονεκτήματα. Σωλὴν χαλύβδινος, ἔχων πέριξ στεφάνας σιδηρᾶς, παρεῖχεν ὅπλον ἀσφαλέστερον. Ἀλλ' ὁ Γερμανὸς ὁπλοποιὸς ἔσχε τὴν φρόνησιν νὰ παραδεχθῇ τὸν τρόπον, καθ ὃν προσήρμοζε τὰ διάφορα τεμάχια τοῦ τηλεβόλου του ὁ Ἄρμστρογκ, καίπερ περιφρονήσας τὰς σιδηρᾶς στεφάνας καὶ μεταχειρισθεὶς μόνον χάλυβα. Κατ' ἀρχὰς οἱ Γερμανοὶ δὲν ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τοῦ συμπολίτου των καὶ τὰ τηλεβόλα τοῦ γερμανικοῦ στόλου παρηγγέλθησαν εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ἄρμστρογκ. Ἀλλ' ἐκ πολιτικῶν λόγων δὲν ἐκρίθη καλὸν νὰ ἐξαρτᾶται ἡ Γερμανία ἐξ ἀγγλικοῦ καταστήματος, ταχέως δ' αἱ παραγγελίαι ἐδόθησαν εἰς τὸν Κροὺπ, τὸ δ' ἐργοστάσιον τὸ προμηθεῦον Ῥωσσίαν ἅμα καὶ Γερμανίαν ἤκμασεν. Ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἀπέβη πρὸς ὄφελος τοῦ Ἔσσεν. Ἐὰν ἡ νίκη ἔστεφε τὰ γαλλικὰ ὅπλα, θὰ καθίσταντο κατάδηλα μειονεκτήματά τινα τῶν τηλεβόλων τοῦ Κροὺπ, ἐξ ὧν 13 διερράγησαν ἐν διαστήματι βραχείας ἐκστρατείας. Ἀλλ' ὁ γερμανικὸς στρατὸς ἐθριάμβευσε καὶ τὸ ὁπλοποιεῖον τοῦ Ἔσσεν συμμετέσχε τοῦ θριάμβου. Ἀγνωμοσύνη θὰ ἦτο ἡ κατάκρισις τῶν τηλεβόλων, ἅτινα συνετέλεσαν εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν δαφνῶν, τὸ δ' Ἔσσεν ἀνῆλθεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς φήμης. Νῦν τὰ προϊόντα του εὑρίσκονται πανταχοῦ γῆς, τὰ τελευταῖα δὲ τηλεβόλα εἶνε ἀναντιρρήτως πολλῷ τελειότερα. Ἀλλὰ θὰ ἐπλανᾶτο ὁ φανταζόμενος ὅτι ὁ Κροὺπ παρῆγε μόνον τηλεβόλα καὶ βλήματα. Οἱ κατάλογοί του περιελάμβανον καὶ πολλὰ ἀντικείμενα συνδεόμενα πρὸς τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης, χαλυβδίνους τροχιάς, ἀξίνας, τροχούς, κτλ. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Ἔσσεν μετὰ τῶν χιλίων κλιβάνων του, τῶν γιγαντιαίων ἀτμοκινήτων σφυρῶν, τῶν ἀναριθμήτων μηχανουργείων εἶνε ἀληθῶς θαυμάσιον τὴν θέαν. Ἐπασχολεῖ 14,000 ἐργάτας πλὴν τῶν ἐργαζομένων ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις καὶ μεταλλείοις τῆς ἑταιρείας. Τὸ χαρακτηρίζον τὸν Κροὺπ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα ἐξεδηλώθη ἐν ἔτει 1879, ὅτε ἐκάλεσεν ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα ἐπιφανεῖς πυροβολητὰς ἐκ πασῶν τῶν χωρῶν καὶ ἐπεδείξατο τὰ τηλεβόλα του ἐν τῷ ἀπεράντῳ ἰδιοκτήτῳ πολυγώνῳ τῆς Βεστφαλίας. Αἱ δαπάναι τῶν γυμνασίων καὶ τῆς φιλοξενίας ἀνῆλθον εἰς 300,000 φράγκων, τὰ δὲ πειράματα ἐπέτυχον θαυμασίως.

Ὁ Κροὺπ ἐκέκτητο ἐν Ἱσπανίᾳ ἴδια μεταλλεῖα σιδήρου, ὅθεν ἴδια ἀτμόπλοια μετέφερον εἰς Γερμανίαν τὸ μέταλλον, ἐκέκτητο δ' ἐν Βεστφαλίᾳ καὶ μεγάλας ἐκτάσεις γῆς, ἔνθα ἐδοκιμάζετο ἡ εὐθυβολία τῶν τηλεβόλων του. Εἰς πολλὰς μυριάδας ἀνέρχονται τὰ τηλεβόλα, δι' ὧν ἐπρομήθευσε πάσας τὰς κυβερνήσεις τοῦ κόσμου, ἰδίως ἀφ' ὅτου ὁ πόλεμος τοῦ 1870 διετράνωσε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ συστήματός του. Ἐν τῷ χυτηρίῳ του κατεσκευάζοντο καὶ οἱ μύδροι καὶ αἱ ἅμαξαι καὶ πάντα τὰ συμφυῆ μηχανήματα. Παραδόξως ὁ ἐφευρετὴς φονικῶν ὅπλων ἦν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ ἀνὴρ φιλανθρωπότατος μεριμνῶν περὶ τῆς εὐημερίας τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐργατῶν.

ΡΟΚΦΟΡ

Εἶνε γνωστὸς εἰς πάντας ὁ ἄριστος τυρὸς τοῦ Ροκφὸρ καλούμενος, καὶ πωλούμενος εἰς πάσας τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς, ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης τιμῆς ἐν ᾗ πωλεῖται παρατιθέμενος εἰς μόνας τὰς τραπέζας τῶν πλουσίων. Ὁ τυρὸς οὗτος φέρει τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν τῷ ὁποίῳ οὐχὶ κατασκευάζεται, ἀλλὰ ἐν τῷ ὁποίῳ κατατίθεται ὅπως ὑποστῇ τὴν ζύμωσιν ἐξ ἧς ἀποκτᾷ τὴν ἰδιάζουσαν γεῦσιν, ἥτις χαρακτηρίζει αὐτόν. Περὶ τοῦ τυροῦ τούτου ἐδημοσιεύθησαν τινὰ καὶ ἄλλοτε εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν καὶ τὸ ποσὸν τῆς παραγωγῆς ἐν τόμῳ 11ῳ τῆς «Ἑστίας»· ἐνταῦθα σημειοῦμεν πλειότερά τινα γεωγραφικά.

Τὸ Ροκφὸρ εἶνε χωρίδιον κείμενον ἐν τῷ νομῷ Ἀβεϋρὸν (Aveyron), ἑνὶ τῶν ὀρεινοτάτων καὶ μεγίστων μεσογείων νομῶν τῆς Γαλλίας, καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἀφρικοῦ ἢ Ἁγίου Φρικοῦ (St. Affrique ἢ St. Frique). Ὁ νομὸς οὗτος οἰκούμενος ὑπὸ 413,826 κατοίκων κύρια προϊόντα ἔχει τὰ τῆς κτηνοτροφίας. Πρωτεύουσα τούτου εἶνε ἡ Ροδὲζ (Rodez), ἀρχαία πόλις κελτικὴ μνημονευομένη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων συγγραφέων ὑπὸ τὸ ὄνομα Segodunun Rutenorum. Ἀπέχει τῶν Παρισίων 604 χιλιόμετρα καὶ οἰκεῖται ὑπὸ 13,375 κατοίκων. Πρωτεύουσα δὲ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἁγίου Ἀφρικοῦ εἶνε ἡ ὁμώνυμος πόλις ἀπέχουσα τῆς Ῥοδὲζ 75 χιλιόμετρα, καὶ κατοικουμένη ὑπὸ 7,622 κατοίκων. Εἶνε δὲ πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική. Ἐν ταύτῃ δὲ κυρίως γίνεται ἐμπόριον μαλλίου καὶ τυρῶν τοῦ Ῥοκφὸρ· ἔχει ἐργοστάσια μαλλίνων καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, βυρσοδεψεῖα, κτλ.

Τὸ χωρίον Ῥοκφὸρ ἀπέχει τῆς πόλεως τοῦ Ἁγίου Ἀφρικοῦ 12 χιλιόμετρα, κεῖται δὲ βορειοανατολικῶς ταύτης ἐκτισμένον ὂν ἐπὶ τῶν πλευρῶν πετρώδους βουνοῦ καλουμένου Κομπαλοῦ, ὑψηλοῦ 600 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διακρινομένου μακρόθεν ἔκ τε

τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ ὕψους αὐτοῦ. Ἔχει δὲ ὁ βουνὸς οὗτος τὴν μὲν βάσιν ἐξ ἀργίλλου, τὴν δὲ κορυφὴν ἐκ τιτανολίθου κογχυλίτου. Πρὸς Β τούτου ἐκτείνεται ὀροπέδιον χθαμαλώτερον, ἀνώμαλον, συγκείμενον ἐξ ὀγκωδῶν βράχων μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ φύσις κατέλιπε κοιλότητας μεγάλας περικεκαλυμμένας ὑπὸ φυτικῆς γῆς, ἣν ὁ χρόνος ἐκεῖ ἐσχημάτισε. Μακρόθεν ὁ τόπος οὗτος φαίνεται ἀκατοίκητος, τόσον ἔχει τὴν θέαν ἀγρίαν καὶ παράδοξον. Ἐν τούτοις ἐνταῦθα παρασκευάζεται εἰς τῶν μάλλον ἐξαιρέτων τυρῶν τῆς Γαλλίας.

Τὸ χωρίον Ῥοκφὸρ οἰκούμενον ὑπὸ 770 ψυχῶν, ἔχει ὡς ἔγγιστα εἴκοσι τρεῖς οἰκίας εὐτελοῦς κατασκευῆς. Εἶνε δὲ αὗται σπήλαια ἢ ὑπόγεια κοιλώματα, ἅτινα διεσκευάσθησαν καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης, ποῦ μὲν κοιλανθέντα πλειότερον, ποῦ δὲ εὐρυνθέντα καὶ ποῦ διὰ προσθήκης νέων τοιχωμάτων ἐπαυξηθέντα, ἐν οἷς ἐνεκλείσθη ὁ διὰ συρίγγων ὑπογείων φυσικῶν βαθέως διηκουσῶν εἰς τὴν γῆν, πνέων εἰς αὐτὰ παγετώδης ἀήρ. Τὰ σπήλαια ταῦτα ἔχουσι 2 μέχρις 5 ὀροφάς. Ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν σπηλαίων τούτων ἐτοποθέτησαν ῥάφια κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀχύρου πρὸς τοποθέτησιν τῶν τυρῶν, ἐφ' ὧν πνέει διαρκῶς τὸ παγετῶδες ῥεῦμα τοῦ ἀέρος, ξηρὸν πάντοτε καὶ ἐν καιρῷ ἔτι βροχῶν.

Ὁ τυρὸς κομίζεται εἰς τὰ σπήλαια ταῦτα τρεῖς ἑβδομάδας μετὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς τυροποιείοις τῶν κτηνοτρόφων, καὶ τίθεται ἀραιῶς κατὰ κεφαλὰς ἐπὶ τῶν ῥαφίων, ὅπου ὑφίσταται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος τὴν ζύμωσιν ἐξ ἧς ἀποκτᾷ μετὰ 4 μῆνας καὶ ἡμισυν τὴν μαρμαρώδη ἐκείνων ὑφὴν καὶ τὴν νύσσουσαν εὐάρεστον γεῦσιν, δι' ἣν ἰδίᾳ διακρίνεται. Λέγεται ὅτι ὁ τυρὸς οὗτος ἦτο γνωστὸς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων.

Τὸ χωρίον Ῥοκφὸρ ὑπηρετεῖται καὶ ὑπὸ γραμμῆς τῶν μεσημβρινῶν σιδηροδρόμων τῆς Γαλλίας διὰ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Τουρνεμίρ, ἐξ οὗ ἀπέχει 8 χιλιόμετρα.

Α. Μ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Ὁ γνωστὸς καὶ ἐν Ἀθήναις Γάλλος δημοσιογράφος καὶ συντάκτης τοῦ «Χρόνου» κ. Παῦλος Βοὺρδ ἐξέδοτο πρὸ καιροῦ ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ Φιλόπατρις, βιβλίον ἐν ᾧ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ καὶ ἐν εἴδει συμβουλῶν πρὸς τὸν νεώτερον αὐτοῦ ἀδελφόν, διδάσκει ἑκάστῳ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου ἐν γένει, ὡς μέλους τῆς κοινωνίας καὶ ὡς πολίτου μιᾶς κοινῆς πατρίδος. Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου, ὅπερ ἐβραβεύθη καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν, θέλομεν μεταφέρει κεφάλαια τινά, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας».

Περὶ Πατρίδος.

Ἔχε ὑπ' ὄψιν σου τοῦτο· ὅτι θὰ ἀκούσῃς ἀνθρώπους χλευάζοντας τὴν φιλοπατρίαν ἐν αὐτῇ τῇ γλώσσῃ τῆς πατρίδος, καὶ θὰ γνωρίσῃς ἄλλους οἵτινες, φιλοδοξοῦντες νὰ προτρέξωσι τῆς ἐποχῆς των, θὰ κηρύττωσιν αὐτὴν ἀρετὴν ἀπηρχαιωμένην. Οἱ λέγοντες ταῦτα ἢ εἶνε ἄνθρωποι στρεβλῶς σκεπτόμενοι, ὧν ἡ γνώμη οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν ἢ ἔχουσι καρδίαν ἀγενῆ, ἀπρόσιτον εἰς τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς. Μάθε καλῶς ὅτι ἐάν ποτε ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη ἐξηλείφετο ἐκ τῶν ἐνστίκτων τοῦ ἀνθρώπου, ἤρκει νὰ ἀποδοθῇ αὐτῇ ὑπὸ τοῦ λόγου, διότι οὐδὲν αἴσθημα εἶνε ἀναγκαιότερον αὐτῆς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ τῆς κοινωνίας τῶν ὁμοίων του· ἀλλὰ κοινωνία διαρκὴς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ τιμιότητος, δὲν ὑπάρχει δὲ τιμιότης ἀληθὴς ἄνευ φιλοπατρίας. Ἡ πατρὶς εἶνε ὁ κοινὸς δεσμὸς ὁ ἑνῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους μας, τούς τε ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, εἶνε τὸ σύμβολον τῶν ἀγαθῶν ὅσα ἀπολαμβάνομεν ἐκ τῆς γῆς ἐφ' ἧς οἰκοῦμεν καὶ τῶν καθηκόντων ὅσα μᾶς ἐπιβάλλουσι ταῦτα. Εἶνε ἀγρός, ἀκαταπαύστως σπειρόμενος καὶ ἀδιακόπως θεριζόμενος. Θερίζομεν ὅ,τι ἔσπειραν οἱ πρόγονοι καὶ σπείρομεν ὅ,τι θὰ θερίσωσιν οἱ ἐπίγονοι ἡμῶν. Ἔρχεται ἡλικία καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς οἰκογενείας του· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ζῇς ἔχεις ἀνάγκην τῶν ἀγαθῶν τῆς πατρίδος· ἀνήκεις εἰς αὐτὴν ὅπως τὸ δένδρον εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἀντλεῖ τὸν χυμόν του· δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ αὐξηθῇς ἐκτὸς αὐτῆς, ὅπως τὸ φυτὸν δὲν δύναται νὰ αὐξηθῇ ἐν τῷ κενῷ· σὲ περιβάλλει ὡς ὁ ἀὴρ ὃν ἀναπνέεις καὶ καθ' ἑκάστην στιγμὴν σοὶ εἶνε ἀπαραίτητος. Δὲν προνοεῖ μόνον περὶ τῆς ὑλικῆς σου διατροφῆς, σοῦ παρέχει ἀκόμη καὶ τὴν τροφὴν τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν. Σὲ βοηθεῖ εἰς τὰς μικροτέρας σου πράξεις, παραστατεῖ εἰς τὰς μυχιαιτέρας σου σκέψεις. Ἐξέτασον κατὰ βάθος τὸν ἑαυτόν σου καὶ εἰς ὅ,τι ἔχεις καλλίτερον ἐν σοί, εἰς τὰς κλίσεις, τοὺς πόθους, τὰ αἰσθήματά σου, θὰ ἀνακαλύψῃς τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς καὶ τὰ ἴχνη τῆς μορφώσεως, ἣν ἐξ αὐτῆς ἔλαβες.

Δὲν ἐπιδοκιμάζω τοὺς ὑποκρινομένους ὅτι καταφρονοῦσι τὸν θάνατον· πρέπει νὰ ὑποκύπτωμεν εἰς αὐτόν. Τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃ τις νὰ ὑποφέρῃ ὅ,τι εἶνε ἄφευκτον.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Θαυμάσατε τὸν ἀνθρώπινον ἐγωϊσμόν: *Ἔχει ἄδικον* σημαίνει *δὲν σκέπτεται ὡς ἐγώ· ἔχει δίκαιον* σημαίνει τοὐναντίον *εἶνε τῆς γνώμης μου.*

—

Οἱ καλῆς ἀνατροφῆς ἄνθρωποι εἶνε ὡς τὰ χρυσᾶ νομίσματα, ἅτινα ἀπανταχοῦ ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἀξίαν. Κακῶς δὲ ἀνατεθραμμένοι ὁμοιάζουσι τὰ χαλκᾶ νομίσματα, τὰ ὁποῖα *δὲν περνοῦν* ἐκτὸς τῆς ὡρισμένης ἐπικρατείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στρατιῶται καὶ γεωργοί.

Ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια ὅταν κατὰ τὸ θέρος τὰ γεωργικὰ ἡμερομίσθια εἶνε λίαν ὑπερτετιμημένα, νὰ ἔρχεται ἀρωγὸς τῇ γεωργίᾳ ὁ στρατός, παρεχομένων ἀδειῶν τοῖς στρατιώταις τοῖς βουλομένοις νὰ ἐργασθῶσιν εἰς τὰ διαμερίσματα ἔνθα ἐδρεύουσι τὰ τάγματα αὐτῶν. Ἐσχάτως δὲ ὁ ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν σωμάτων διατάσσει αὐτοὺς νὰ χορηγῶσιν εἰς τοὺς στρατιώτας τῶν ὑπ' αὐτῶν σωμάτων ἀδείας ὅπως ἐργάζωνται ὡς ἡμερομίσθιοι παρὰ τοῖς κτηματίαις τοῖς στερουμένοις ἐργατῶν.

Ὁ ἑπόμενος πίναξ παριστᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων μετὰ τοῦ συνόλου τῆς χωρητικότητος αὐτῶν τῶν διελθόντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1880—1886 διὰ τῆς Σουεζικῆς διώρυγος, ὡς καὶ τῶν διαπορίων, ἅτινα ἐτέλεσαν εἰς τὴν Ἑταιρίαν αὐτῆς·

Ἔτη	Ἀριθμ. πλοίων	Χωρητικότης	Διαπόρια
1880	2026	3,057,424	36,492,620
1881	2727	4,136,779	47,193,882
1882	3198	5,074,808	55,421,039
1883	3307	5,775,864	60,558,488
1884	3284	5,874,500	58,628,759
1885	3624	6,335,752	60,057,259
1886	3100	5,767,655	54,771,076

Ἡ κατὰ τὸ 1886 ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν διαπλευσάντων τὴν διώρυγα πλοίων προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως. Νῦν ἐκτελοῦνται ἐν Σουὲζ ἐργασίαι πρὸς εὔρυνσιν τῆς διώρυγος, πρὸ καιροῦ δὲ εἰσήχθη καὶ ὁ νυκτερινὸς διάπλους. Τὰ πλοῖα διαπλέουσι τὴν διώρυγα εἰς πᾶσαν ὥραν τῆς νυκτός, ὑπὸ ἄπλετον ἠλεκτρικὸν φῶς.

Μία ἔτι ἔνδειξις τοῦ μεγαλείου τῶν Παρισίων εἶνε ἡ στατιστικὴ τῶν ἐπιβατῶν τῶν μεταφερομένων ἐν τῇ ἀπεράντῳ μητροπόλει διὰ τῶν κοινῶν ἁμαξῶν ἤτοι λεωφορείων, ἁμαξῶν τροχιοδρόμων, ἀγοραίων ὀχημάτων. Καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1883 διὰ τῶν λεωφορείων μετήχθησαν 115,000,000 ἐπιβατῶν, διὰ τῶν ἁμαξῶν τῶν διαφόρων τροχιοδρόμων 131,900,000, διὰ τῶν ἀγοραίων ὀχημάτων δὲ περίπου 48,000,000. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἐπεβιβάσθησαν ἢ ἀπεβιβάσθησαν ἐν τοῖς διαφόροις σιδηροδρομικοῖς σταθμοῖς τῶν Παρισίων 65,000,00 ἐπιβατῶν. Ἡ ἐν τῇ πόλει διὰ τῶν ἁμαξῶν κίνησις ποικίλλει ἀναλόγως ἑκάστης ἡμέρας. Οὕτω τῷ 1885, κατὰ μέσον ὅρον, διὰ τῶν λεωφορείων μετήχθησαν ἐπιβάται οἱ ἑπόμενοι· Κυριακὴ 568,400, Δευτέρα 642,000, Τρίτη 508,400, Τετάρτη 507,700, Πέμπτη 536,500, Παρασκευὴ 485,700, Σάββατον 510,800. Ἐφόσον τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καθίστανται κοινότερα καὶ ἀφθονώτερα, ἐπὶ τοσοῦτον ὡς εἰκὸς αὐξάνεται καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν. Οὕτως ἐν ἔτει 1854 διὰ τῶν ἐν Παρισίοις λεωφορείων μετήχθησαν 34 ἐκ. ἐπιβατῶν, ἐν ἔτει 1864 96 ἐκ., ἐν ἔτει 1874 125 ἐκ. καὶ τῷ 1884 191. Κατὰ τὸ 1887 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν τῶν λεωφορείων ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ὑπερβῇ τὰ 200,000,000.

Πολλαὶ προσπάθειαι καταβάλλονται ἀπό τινος καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ πρὸς χρησιμοποίησιν τοῦ πετρελαίου ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ὡς καυσίμου ὕλης. Ἀλλ' ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ ἐν ὑγρᾷ καταστάσει εἶνε καὶ δυσχερὴς καὶ ἐπικίνδυνος. Ἐκτὸς τούτου δὲ καὶ ἡ νέα χρῆσις αὐτοῦ ἀπαιτεῖ εἰδικὰ μηχανήματα, ὧν τινα, καίτοι ἀποδειχθέντα κατάλληλα, ἐγκατελείφθησαν ἐν τοσούτῳ, διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἀποθήκευσιν τοῦ πετρελαίου, οὗ αἱ διὰ παντὸς ἀγγείου ἀπορροαὶ εἶνε πολλάκις ἀφορμὴ δυστυχημάτων φοβερῶν. Ἕνεκα τούτων ἐπιδιώκεται νῦν ἡ στερεοποίησις τοῦ πετρελαίου, τοῦ πρὸς τοιαύτην χρῆσιν προωρισμένου. Ἐν Ἀμερικῇ ὅπου ἐγένοντο αἱ πρῶται δοκιμαί, ἡ στερεοποίησις αὕτη ἐπετεύχθη, βρασθέντος τοῦ πετρελαίου μετὰ σάπωνος. Ἐκ τῆς ἀναμίξεως ταύτης προκύπτει μάζα τις πηκτώδης, ἀλλ' ἥτις καίει δυσκόλως. Αἱ δοκιμαὶ ἐπανελήφθησαν ἐν Ρωσσίᾳ, ὅπου, ὡς φαίνεται, τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν εὐτυχέστερα. Ἐκεῖ βράζουσι τὸ πετρέλαιον μεθ' 1-3 ἐπὶ τοῖς 100 μερῶν σάπωνος ἐπὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν· ὁ σάπων διαλύεται οὕτω καὶ τὸ μίγμα ὁλόκληρον μεταβάλλεται εἰς μάζαν παρεμφερῆ πρὸς τὸ στέαρ. Διαιρούμενον εἰς τεμάχια σχήματος πλίνθου τὸ οὕτω στερεοποιηθὲν ὑγρὸν ἀνάπτει δυσκόλως· ἀλλ' ἀφοῦ ἅπαξ ἀνάψῃ καίει βραδέως, ἄνευ καπνοῦ, ἀφίνον 2 ἐπὶ τοῖς 100 περίπου ἀόσμου τινὸς καὶ μέλανος καταλοίπου. Συγκρινομένη πρὸς τὴν τοῦ ἄνθρακος ἡ ἀνάλωσις τοῦ πετρελαίου τούτου εἶνε τρὶς μικροτέρα, ἡ δὲ παραγομένη θερμότης πολὺ ὑπερτέρα. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τὸ πετρέλαιον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς οἱανδήποτε μηχανήν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ὅπως μεταποιηθῇ αὕτη. Ἡ μέθοδος, ἡ ἐφαρμοσθεῖσα μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας εἰς τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπίσης τελεσφόρως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀμερι-

κανικοῦ πετρελαίου, μετά τινα δὲ ἔτη τὸ πετρέλαιον δὲν εἶνε ἀπίθανον νὰ ἀντικαταστήσῃ πᾶσαν ἄλλην καύσιμον ὕλην ἐν τῇ βιομαχανίᾳ, ὡς ἀφθονώτερον καὶ ἑπομένως ἧττον δαπανηρόν.

Ἐν Ἀμερικῇ εἰσήχθη ἀπό τινος νέος τρόπος πρὸς φωτισμὸν τῶν σιδηροδρομικῶν ἁμαξοστοιχιῶν. Κατεσκευάσθη μικρὰ ἅμαξα, σιδηρᾶ ἐξ ὁλοκλήρου, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐτοποθετήθη ὁλόκληρος συσκευὴ πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἅμαξα αὕτη ζεύγνυται ὄπισθεν τῆς ἁτμαμάξης καὶ παρέχει εἰς ὁλόκληρον τὸν συρμὸν τὸν ἀπαιτούμενον φωτισμόν, ὅστις εἶνε καὶ λαμπρότερος καὶ ἀκινδυνότερος τοῦ δι' ἐλαίου ἢ διὰ πετρελαίου, ἐξ ὧν πολλάκις συμβαίνουσι πυρκαϊαί.

Ἡ μεγαλειτέρα κατανάλωσις πάγου κατὰ τὸ θέρος γίνεται ἐν Ἀμερικῇ. Μόνη ἡ Νέα Ὑόρκη καταναλίσκει ἐτησίως 700,000 τόνους πάγου, ἡ ἐξόδευσις δ' αὐξάνει 15 0]0 κατ' ἔτος. Κατὰ τὸ ἔτος 1882 ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις κατηναλώθησαν 12 ἑκατομμύρια τόννοι πάγου, ἐξήχθησαν δὲ 8. Αἱ Ἰνδίαι, ἡ Ἀφρικὴ καὶ ἡ νότιος Ἀμερική, προμηθεύονται τὸν πάγον, οὗ ποιοῦνται χρῆσιν, κατὰ πρῶτον λόγον ἐξ Ἀμερικῆς. Ἐν Εὐρώπῃ δὲν γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή. Μόνη ἡ Νορβηγία ἀποστέλλει μεγάλα φορτία πάγου εἰς πάντας τοὺς λιμένας τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Ἡ Γαλλία προμηθεύεται τὸν πάγον ἐκ τῶν παγώνων τῆς Ἐλβετίας κυρίως. Ἀλλὰ ὁ φυσικὸς πάγος θεωρεῖται ἀνθυγιεινός, ὅταν προέρχεται ἐκ μερῶν τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένα τῶν πόλεων, τοὐναντίον δὲ ὅλως ἀβλαβὴς θεωρεῖται ὁ τεχνητὸς πάγος, ἀρκεῖ τὸ ὕδωρ ἐξ οὗ κατασκευάζεται νὰ εἶνε καθαρόν.

Ἐν Βρυξέλλαις ἐγένοντο ἐσχάτως πειράματα φωτοβόλου ἀεροστάτου, ἅτινα δύνανται νὰ ἀποδειχθῶσι χρησιμώτατα εἰς τὴν στρατιωτικὴν τηλεγραφίαν. Τὸ ἀερόστατον, οὗ γίνεται χρῆσις, εἶνε διαστάσεων μικρῶν, πληροῦται δὲ καθαροῦ ὑδρογόνου, ὅπως ἡ ἀνωθητικὴ αὐτοῦ δύναμις εἶνε μεγαλειτέρα. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ ἀεροστάτου τοποθετεῖται ἠλεκτρικὴ λυχνία, μετ' ἐξασφαλιστικοῦ μηχανήματος, πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένων ἐκρήξεων, συνδεομένη διὰ μεταλλικοῦ ἀγωγοῦ, πρὸς ἰσχυροτάτην ἀλλ' ἐλαφρὰν στήλην Ζαβλοσκώφ καὶ λειτουργοῦσαν διὰ συσκευῆς Μόρς. Οὕτω τὸ ἀερόστατον δύναται νὰ φωτίζηται κατ' ἀρέσκειαν τοῦ ἀεροναύτου, ὅστις ὅπως συνεννοηθῇ μετά τινος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τηλεγραφήσῃ αὐτῷ, ἀρκεῖ νὰ πιέσῃ τὸ ἐλατήριον τῆς συσκευῆς· σχηματίζεται τότε διαλεῖπον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ σκότει χαράσσει τὰς γραμμὰς καὶ τὰ σημεῖα ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῇ τηλεγραφικῇ. Πειράματα ἀνάλογα ἐγένοντο καὶ ἐν Ἄλδερσοτ τῆς Ἀγγλίας δι' ἀεροστάτου, φέροντος ἐξ ἠλεκτρικὰς λυχνίας, τὰ ἀποτελέσματα δ' αὐτῶν ὑπῆρξαν λίαν εὐάρεστα.

Ὁ «Βιομηχανικὸς Μυνήτωρ» διδάσκει ἡμῖν πρόχειρον καὶ ὀλιγοδάπανον τρόπον ὅπως καταστήσωμεν ἄφλεκτα καὶ αὐτὰ τὰ λεπτότερα καὶ μᾶλλον ὑποκείμενα εἰς ἀνάφλεξιν ὑφάσματα, ὡς εἶνε παραδείγματος χάριν, λεπτὸν ἐκ τουλίου παραπέτασμα ἢ ἐλαφρὰ ἀραχνοειδὴς ἐσθὴς ἐκ μουσελίνης. Ἐκ τῆς ἀναφλέξεως παραπετασμάτων παραθύρων ἢ κλινῶν καὶ ἐσθήτων κυριῶν προῆλθον πολλάκις δυστυχήματα πολλά, καλὸν δὲ εἶνε πᾶς τις νὰ γινώσκῃ τὸν τρόπον ὅπως καθιστᾷ ἄφλεκτα τὰ τοιαῦτα λεπτὰ ὑφάσματα. Πρὸς τοῦτο ἀρκεῖ νὰ ἐμβαπτίσῃ τὸ ὕφασμα ἐντὸς διαλύσεως φωσφορικῆς ἀμμωνίας. Ἓν χιλιόγραμμον φωσφορικῆς ἀμμωνίας, τιμώμενον 8—10 φρ., διαλυόμενον ἐντὸς 10 λιτρῶν ὕδατος, ἀρκεῖ διὰ τὴν ἐμβάπτισιν πάντων τῶν παραπετασμάτων ὁλοκλήρου μεγάλης οἰκίας. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀφλέκτου ὑφάσματος εἶνε ἁπλουστάτη· ἐμβαπτίζει τις αὐτὸ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ σημειωθείσῃ διαλύσει ὥστε νὰ ἐμποτισθῇ καλῶς ἐκ τοῦ ὑγροῦ, τὸ ἀποθλίβει ἰσχυρῶς καὶ εἶτα ἁπλώνει αὐτὸ πρὸς στέγνωσιν. Παλαιὰ παραπετάσματα ἢ ἐσθῆτες χρησιμεύουσαι ἤδη, καθίστανται ἄφλεκτοι, ἐμβαπτιζόμεναι ἐν τῇ φωσφορικῇ ἀμμωνίᾳ πρὶν πλυθῶσι καὶ σιδηρωθῶσι. Τὸ οὕτω παρασκευαζόμενον ὕφασμα εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἄφλεκτον· δύναταί τις νὰ προσεγγίσῃ αὐτὸ ἐπὶ ὥραν πολλὴν εἰς τὴν φλόγα κηρίου, δὲν ἀναφλέγεται· μαυρίζει, ἀπανθρακοῦται, τρυπᾷ ἐκεῖ ὅπου ἡ φλὸξ τὸ ἐγγίζει, ἀλλὰ δὲν ἀναφλέγεται. Ἡ μόνη ἔλλειψις τῶν ἐκ τοιούτου ὑφάσματος παραπετασμάτων ἢ ἐσθήτων εἶνε ὅτι ἀπαιτοῦσι συχνοτέραν πλύσιν. Ἀλλὰ τί εἶνε ἡ μικρὰ αὕτη ἐνόχλησις, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἀφλέκτου ὑφάσματος ἀσφάλειαν;

Ὁ Ρουσσὼ ἐπέδειξε ποτὲ πρὸς τὸν Βολταῖρον τὴν πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους ὠδὴν αὐτοῦ.—«Φίλε μου, ἀπήντησεν οὗτος, φοβοῦμαι ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ δὲν θὰ φθάσῃ ποτὲ εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.»

Ἀλήτης τις ἐζήτει εὐγενῶς ἐλεημοσύνην. Εἷς τῶν διαβατῶν, ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτὸν τοῦ εἶπε·

— Δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ζητιανεύῃς ἐσὺ ἄνθρωπος τόσῳ γερός;

— Κύριε, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ ἐπαίτης, σᾶς ζητῶ ἐλεημοσύνην, ὄχι συμβουλάς.

Δραματικὸς συγγραφεὺς ἀνέγνωσε ποτὲ εἰς τὸν διευθυντὴν θεάτρου τινὸς δραματικὸν αὐτοῦ ἔργον. Ὁ διευθυντὴς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἀρνεῖται νὰ παραστήσῃ τὸ ἔργον.

— Εἶσαι ἀνίκανος νὰ κρίνῃς τὸ ἔργον μου, λέγει πρὸς αὐτὸν ἐν ἀγανακτήσει ὁ συγγραφεύς.

— Διατί;

— Διότι καθ' ὅλον τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἀνεγίνωσκα σὺ ἐκοιμᾶσο.

— Ἀγαπητὲ κύριε, ἀπαντᾷ ἡσύχως ὁ διευθυντής, ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ τὸ κοιμᾶσθαι ἀποτελεῖ γνώμην.

Διορθωτέον παρόραμα. Ἐν τῷ περὶ τῶν *Τάφων τῶν ἀρχαίων* ἄρθρῳ, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ, ἐν σελ. 483, ἡ λέξις *Ἤγηνὼ* ἐκ τυπογραφικοῦ λάθους οὕτω τεθεῖσα, διορθωθήτω εἰς *Ἤγησώ*.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ. 1887—1014